

YOKSULLUK NAFKASININ SONA ERMESİ¹

(Ending Of Alimony)

Arş. Gör. Oğuz ERSÖZ²

ÖZ

Boşanmanın mali sonuçlarından birisi de yoksulluk nafakasıdır. Yoksulluk nafakası, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşme tehlikesiyle karşılaşan ve diğer eşe nazaran daha fazla kusuru bulunmayan eşe ödenen nafaka türüdür. Bu nafakaya süreli ya da süresiz biçimde hükmedilebilir. Yoksulluk nafakası belirli durumlarda kendiliğinden ya da mahkeme kararı ile sona erebilmektedir. Bu sebepler kanunda düzenlenmektedir ve sınırlı sayıdadır. Çalışmamızda, yoksulluk nafakasının sona erme haline ilişkin yasal düzenlemenin uygulama alanı ile sona erme sebepleri ayrıntılı olarak inceleme konusu yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Nafaka, Sona Erme Halleri, Mahkeme Kararı, İrat.

ABSTRACT

One of the divorce's financial results ist alimony. Alimony is padi to the wife that faced with the danger of falling into poverty due to divorce and heavier non-defective according to the other spouse. The judge decides alimony periodic or indefinitely. Alimony can be ended by itself or court decisions in certain reasons. These reasons are located in the law and limited availability. In our study, of legislation into expiration support application areas of alimony and expiration causes will be a research subject at full length.

Keywords: Alimony, Subsistence, Expiration Causes, Court Decision, Revenue.

1 Bu makale, 3-5 Mayıs 2018 tarihleri arasında Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 4. Uluslararası Hukuk Sempozyumu'nda aynı isimle sunulan bildirimizin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halini teşkil etmektedir.

2 Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Bölümü Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi, oersoz@nku.edu.tr.

GİRİŞ

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.175 uyarınca; boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek olan taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimine ilişkin diğer taraftan mali gücü nispetinde süresiz olarak nafaka talebinde bulunabilir. Öğreti ve yargı kararlarında bu nafaka yoksulluk nafakası olarak isimlendirilmektedir.

Yoksulluk nafakası, eşler arasında evlilik birliği devam ettikçe mevcut olan yardımlaşma ve bakım yükümlülüklerinin sosyal ve insani düşüncelerle boşanmadan sonraki görünümünü oluşturan ve boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek olan ve diğer eşe nazaran daha fazla kusuru bulunmayan eşin talep ettiği bakım nafakası biçimidir. Yoksulluk nafakasına hükmedebilmek için; evlilik boşanma ile sona ermiş olmalı, nafaka talep eden eşin kusuru daha ağır olmamalı, boşanma yüzünden yoksulluğa düşme tehlikesi söz konusu olmalı ve yoksulluğa düşme tehlikesi ile boşanma arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır. Nafaka talep edilen eşin kusuru aranmasa da belirlenecek nafaka miktarının bu eşin mali gücü ile orantılı olması gerekir. Bu şartlar ışığında yoksulluk nafakasının süresiz olarak istenebilmesi ve hâkim tarafından süresiz olarak kararlaştırılabilmesi mümkündür.

Yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilebilmesi bu nafakanın sona erme hallerini önemli hale getirmektedir. Yoksulluk nafakası belirli durumlarda kendiliğinden ya da mahkeme kararı ile sona erebilmektedir. Bu anlamda yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verilen hallerde bu nafakanın sona ermesi mümkün olmayacaktır. Diğer bir deyişle yoksulluk nafakasının ortadan kalkmasına ilişkin sebepler ancak irat şeklinde ödenmesine karar verildiği hallerde karşımızda çıkmaktadır.

Çalışmamızda yoksulluk nafakasının tanımı, özellikleri ve koşullarına yönelik genel olarak bilgi verildikten sonra yoksulluk nafakasının sona erme hallerinin uygulama alanı ile sona erme sebepleri kendiliğinden sona erme ve mahkeme kararı ile sona erme biçiminde olmak üzere iki başlık altında inceleme konusu yapılmaktadır.

I. YOKSULLUK NAFAKASI KURUMUNA GENEL BAKIŞ

Yoksulluk nafakasının sona erme hallerini incelemeye geçmeden önce bu nafakanın tanımı, hukuki niteliği, koşulları, belirlenmesi ve süresi hakkında genel olarak bilgi vermenin konunun anlaşılması ve öneminin ortaya koyulması bakımından fayda sağlayacağı kanaatindeyiz.

A. Yoksulluk Nafakası Kavramı Ve Hukuki Niteliği

Sözlük anlamı itibariyle çıkmak, gitmek, sarf anlamları taşıyan nafaka, bir kimsenin eş ve çocuklarının bakım ve geçimi için sarf ettiği şey demektir³. Başka bir tanıma göre de nafaka; geçimlik, yasaların belirlediği durumlarda, genellikle zaruret içinde bulunan kimseye kanunda belirtilen yükümlüler tarafından verilmesi gerekli yardımdır⁴.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda⁵ muhtelif amaçlarla bir takım nafaka türleri düzenlenmektedir. Bu nafaka türleri yardım nafakası⁶ ile tedbir nafakası⁷, iştirak nafakası⁸ ve yoksulluk nafakasını içine alan bakım nafakası olarak iki kategoride ele alınmaktadır⁹.

- 3 KALELİ, Şakir, "Nafaka ve Nafaka Davaları", *Yargıtay Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 1-2, Yıl. 1978, s. 115.
- 4 YILMAZ, Ejder, (Öğrenciler İçin) *Hukuk Sözlüğü*, Yenilenmiş 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017, s. 557.
- 5 RG. 8.12.2001, 24607.
- 6 TMK m. 364 uyarınca; herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır. Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır. Yardım nafakası olarak isimlendirilen TMK m.364 hükmü ile çocukları dışında kalan ve belirli derecedeki hısımlar arasındaki nafaka yükümlülüğü düzenlenmektedir. Yardım nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka talebinde bulunan altoyu, üstsoyu ve kardeşlerin yoksulluğa düşecek olması ile nafaka yükümlüsü kardeşler ise bunların refah halinde bulunmaları gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. KILIÇOĞLU, Ahmet M., *Aile Hukuku*, Genişletilmiş 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2017, s. 535-538.
- 7 Tedbir nafakası, uygulamada boşanma davası açıldıktan sonra maddi imkânları kısıtlı bulunduğundan geçim ve bakım zorluğu yaşayan eşe karşı, diğer eş tarafından boşanma davası sonucunun kesinleşmesine dek diğer deyişle dava süresince yapılması gereken maddi yardıma verilen addır. Geçici bir önlem olduğundan boşanma kararının kesinleşmesiyle beraber varlığını yitirmektedir. Tedbir nafakasına karar verilmesinde tarafların kusur durumu herhangi bir önem arz etmez. Hâkim, tarafların ekonomik gücünü nazara alarak bu nafakayı belirler. Hâkim tarafından belirlenen nafaka miktarı davanın açıldığı tarihten itibaren ödeneceğinden dolayı buna ilişkin karar geçmişe etkili özellik taşımaktadır. Ayrıntılar için bkz. DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *Türk Özel Hukuku* Cilt III *Aile Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 13. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018, s. 133-134.
- 8 Boşanma halinde velayet kendisine tevdi edilmemiş olan eşin, çocuğun bakımı, eğitimi ve yetiştirilmesine ilişkin giderlere katılması zorunludur. Çocuğun bahsettiğimiz bu giderlerine katılma için velayet kendisine bırakılmamış eş tarafından ödenen nafaka iştirak (katılma) nafakası olarak isimlendirilmektedir. Çocuk vesayet altına alınmışsa iştirak nafakasını anne ve babadan her ikisi de ödemelidir. Hâkimin iştirak nafakasına talep olunmasını beklemeksizin resen hükmetmesi gerekmektedir. Bunun için nafaka yükümlüsünün mali gücü nazara alınmalıdır. Ayrıntılar için bkz. VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, *Türk Medeni Hukuku* Cilt II *Aile Hukuku* Cüz 1, 4. Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1960, s. 236-237.
- 9 BOZOVALI, Haluk, *Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları*, Kazancı Hukuk Yayınları, 1990, s. 5-6; DOĞAN, İzzet, "Türk Medeni Kanununun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Cilt. 35, Sayı. 1, Yıl. 2015, s. 60.

TMK'nun Yoksulluk Nafakası başlığını taşıyan 175. maddesi uyarınca; *boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.*

Yoksulluk nafakası, boşanma yüzünden yoksulluğa düşen ve diğer eşle karşılaştırıldığında daha fazla kusuru bulunmayan eş tarafından istenebilen bakım nafakasının bir türüdür¹⁰. Ahlaki, insani ve sosyal düşüncelere dayanan yoksulluk nafakası, evlilik devam ettikçe var olan eşler arası bakım, yardımlaşma ve dayanışma yükümlüklerinin mali bakımından boşanmadan sonraki görünümünü oluşturan ve böylece sözünü ettiğimiz yükümlülüklerin evlilik birliği son bulduktan sonra dahi kısmi biçimde devamı niteliğini taşımaktadır¹¹. Böylece yoksulluk nafakası ile evlilik birliğinin devamı esnasında söz konusu olabilen yükümlülükler evlilik bağı ortadan kalkmasına rağmen bir müddet daha sürdürülmüş olmaktadır¹². Gerçekten de evlilik ilişkisi sonlanmasına karşın genellikle kadınlar olmak üzere taraflardan biri yoksulluğa düşme tehlikesiyle karşılaşabilmektedir. Yoksulluk nafakası da bu tehlikeyi bertaraf etmeye hizmet etmektedir. Diğer bir söyleyişle boşanmada kusursuz ya da daha az kusurlu olan tarafın, daha ağır kusurlu olan taraftan yoksulluk nafakası isteyebileceğini düzenleyen ahlaki ilkelerin bir yansıması olan TMK m. 175 hükmü ile boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek eşin asgari yaşam ihtiyaçlarının giderilmesi amaçlanmaktadır¹³. Bu noktada da erkek ya da kadın arasında bir ayırım yapılmamaktadır. Nitekim 4721 sayılı TMK'nun yoksulluk nafakasına ilişkin hükümlerinin gerek evrensel hukuk

10 ÇİTAK, Burçak, "Yoksulluk Nafakası", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt. 74, Sayı. 1, Yıl. 2016, s. 242.

11 AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku*, Yenilenmiş 19. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 302; ZEVKLİLER, Aydın / ACABEY, M. Beşir / GÖKYAYLA, K. Emre, *Medeni Hukuk*, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999, s. 1034-1035; CEYLAN, Ebru, *Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları*, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006, s. 105; YILDIRIM, Abdulkarim, "Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasındaki Süre Sorunu", *Legal Hukuk Dergisi*, Cilt. 14, Sayı. 157, Yıl. 2016, s. 62; DEMİR, Mecit, *Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 35; HAMZAÇEBİ, Mehmet, *Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası*", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt. 10, Sayı. 3-4, Yıl. 2002, s. 32.

12 YALÇINKAYA, Namık / KALELİ, Şakir, *Boşanma Hukuku* Cilt II, Ankara 1988, s. 1811.

13 OKYAR KARAOSMANOĞLU, Dila, "Yargıtay Kararları Işığında Yoksulluk Nafakası Ödeme Yükümlülüğünün Şartları ve Ortadan Kalkması", Prof. Dr. İlhan Uluşan'a Armağan Cilt II, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt. 15, Sayı. 2, Yıl. 2016 (Özel Sayı), s. 422.

gerekse de Anayasamızın ruhuna uyar biçimde boşanan taraflardan birinin boşanma nedeniyle maruz kaldığı yoksulluk sorununu temel aldığı ve herhangi bir cinsiyet ayırımına yer vermediği ifade edilmektedir¹⁴.

Yoksulluk nafakasını düzenleme altına alan TMK m. 175 hükmünün hukuki nitelik itibarıyla ceza ya da tazminat özelliği taşımayan, insan onur ve haysiyetini muhafaza eden bir hakkaniyet kuralı olduğu belirtilmektedir¹⁵. Gerçekten de boşanmada maddi ve manevi tazminat, boşanma sebebiyle kusursuz ya da daha az kusurlu olan eşin uğradığı maddi ve/veya manevi zararlarının giderilmesine yönelik olduğu halde; yoksulluk nafakası, boşanma sebebiyle eşlerden birisinin düştüğü yoksulluk durumunun sosyal dayanışma ve ahlaki değerler uyarınca nispeten ortadan kaldırılmasına ilişkindir¹⁶. Kanun koyucu da yoksulluk nafakası ile boşanmada kusursuz ya da diğer eşe nazaran daha az kusurlu olan eşin yoksulluğa düşmesinin önüne geçmeyi arzu etmiştir¹⁷. Ayrıca gerekli koşulların varlığı halinde boşanmaya yol açan olaylar bakımından kusursuz eşin dahi yoksulluk nafakası ödemek zorunda kalabilmesi nedeniyle yoksulluk nafakasının bir tazminat türü ya da medeni hukuka ilişkin bir ceza olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹⁸. Örneğin boşanmanın akıl hastalığı ya da eşlerin karakterlerinin uyumsuzluğundan ileri gelmesi gibi kusurdan bahsedilemeyen hallerde dahi yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi olanaklıdır¹⁹.

14 ARBEK, Ömer, "Boşanmanın Mali Sonuçları", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 54, Sayı. 1, Yıl. 2004, s. 140.

15 ÖZTAN, Bilge, **Aile Hukuku**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s. 833.

16 UZUN, Mine, **Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 11.

17 ARAS, Bahattin, **Boşanma Davalarında Yargılama Usulü ve Aile Mahkemeleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 375.

18 VELİDEDEOĞLU, s. 228; AKINTÜRK, Turgut, "Boşanmanın Hukuki Sonuçları", **Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı 1925-1975** Cilt: II Boşanma Hukuku Haftası, Sevinç Matbaası, Ankara 1977, s. 191; "... Yoksulluk nafakası, boşanmadan sonra yoksulluğa düşecek olan tarafı koruma amacına yönelik olduğu içindir ki, boşanmış olan yoksul tarafa verilecek olan yoksulluk nafakası, hiçbir surette diğer tarafa yükletilen bir ceza veya tazminat niteliğinde değildir. Şayet böyle olsaydı, sadece boşanmada kusuru olan eşten istenebilmesi gerekirdi. Oysa ki, maddede açıkça belirtildiği gibi, kusursuz eş dahi yoksulluk nafakası ödemekle yükümlüdür. Yoksulluk nafakası, bir bakıma evlilik birliği devam ettiği sürece söz konusu olan karşılıklı bakım ve geçindirme ödevinin devam ettirilmesi anlamını taşımaktadır (Turgut Akıntürk, Aile Hukuku B. 8, C. 2, İstanbul 2003, s. 301)...'' (Yarg. HGK. T. 10.11.2010, E. 2-614, K. 597), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 13.04.2018).

19 VELİDEDEOĞLU, s. 228.

B.Yoksulluk Nafakasının Koşulları

TMK m. 175 hükmü uyarınca yoksulluk nafakasına hükmedilmesi için birtakım koşulların varlığı gereklidir. Bu koşulların varlığı halinde gerek kadın gerek erkek diğerinden nafaka isteminde bulunabilir²⁰.

Öncelikle yoksulluk nafakasına hükmedilmesi için evlilik boşanma ile sona ermelidir. Diğer bir deyişle mahkeme tarafından boşanma kararı verilmedikçe yoksulluk nafakası gündeme gelmez²¹. Evlilik, hâkimin butlan kararı ile sona erdiği takdirde de yoksulluk nafakası talep edilmesi mümkündür. Zira TMK m.158/2 uyarınca; butlan halinde eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, tazminat, nafaka ve soyadı hakkında boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır²².

Yoksulluk nafakasına hükmedilmesi için boşanma ile evlenmenin sona ermesi gerekli ise de tek başına yeterli değildir. Ayrıca yoksulluk nafakasının talep edilmesi gerekir²³. Zira yoksulluk nafakası boşanmanın talep üzerine ortaya çıkabilen mali sonuçlarından bir

20 ZEVKLİLER / ACABEY / GÖKYAYLA, s. 1036; 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinde ise erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi kadının refah halinde bulunmasına bağlıdır. 4721 sayılı TMK ile bu farklılık ortadan kaldırılmıştır. Öğretide refah hali koşulunun kaldırılarak kadın eşin erkek eş ile mali yükümlülüklerde eşit kılınması eleştirilmektedir. Bu görüşe göre, de lege feranda kadından nafaka istenmemesi gerekir, ancak ahlaki bir görev olarak ve kendi rızasıyla kadın, bu ödemeyi yapabilmelidir. Bu görüş için bkz. HATEMİ, Hüseyin / KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu, **Aile Hukuku**, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 131-132.

21 "... Yoksulluk nafakasına ve iştirak nafakasına ancak boşanma halinde hükmedilir. Mahkemece ayrılık kararı verildiği halde, davacı yararına yoksulluk nafakasına ve müşterek çocuk yararına iştirak nafakasına hükmedilmesi doğru görülmemiştir..." (Yarg. 2. HD. T. 19.12.2013, E. 12625, K. 30111); "... Yoksulluk nafakası ve iştirak nafakasına ancak boşanma halinde hükmedilir. (TMK.md.175, 182) Boşanma davası reddedildiği halde davalı kadın yararına yoksulluk nafakası ve yanında bulunan müşterek çocuk yararına iştirak nafakası takdiri usul ve yasaya aykırıdır." (2. HD. T. 21.04.2010, E. 4111, K. 7974), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 13.04.2018); "... Yoksulluk nafakasına ancak boşanma halinde hükmedilir. (TMK. md. 175) Davacı kocanın boşanma davası reddedildiği halde davalı kadın yararına yoksulluk nafakası takdiri usul ve yasaya aykırıdır." (2. HD. T. 25.09.2007, E. 558, K. 12628), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 13.04.2018).

22 TMK m.158/2 hükmünün atfıyla butlan nedeniyle geçersiz olan evliliklerde de TMK m.175 hükmüne dayalı olarak yoksulluk nafakası isteminde bulunulabilir. Mahkeme tarafından butlan kararı verilmesiyle son bulan evlilik birliğinde yoksulluğa düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalan eşe her iki eş iyiniyetli olsa da yoksulluk nafakası bağlanması mümkündür. Ancak bunun için yoksulluğa düşme tehlikesi ile butlan kararı arasında illiyet bağının varlığı zorunludur. Yoksulluk nafakası talebinde bulunan eş, butlanla geçersiz olan evlilikte kötü niyetliyse yoksulluğa kendi kusuru ile düşeceğinden ve hiç kimsenin kendi hatalı davranışına dayanarak hak kazanamayacağı kuralı gereğince yoksulluk nafakası talebinde bulunamayacağı savunulmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZTAN, Bilge, "Batıl Evlenmelerde Eşlerin Durumu", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 26, Sayı. 1, Yıl. 1969, s. 205.

23 SAYMEN, Ferit H. / ELBİR, Halid K., **Türk Medeni Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul 1960, s. 279.

tanesisidir. Diğer bir söyleyişle hâkim, eşlerden birinin talebi olmaksızın kendiliğinden yoksulluk nafakasına karar veremez²⁴. Yoksulluk nafakası, boşanma talebi ile birlikte aynı dilekçede ileri sürülebileceği gibi dava devam ederken diğer bir deyişle davanın kesinleşmesine dek duruşma tutanağına geçirilmesi koşuluyla sözlü olarak veya yazılı bir dilekçeyle de talep edilebilir²⁵. Ayrıca boşanma davası devam ederken bağımsız bir dava ile talep edilebileceği gibi boşanma davasından sonra TMK m. 178 gereği boşanma hükmünün kesinleşmesinin itibaren bir yıl içerisinde de yoksulluk nafakası istemi ileri sürülebilir²⁶. Ancak boşanmadan

- 24 AKINTÜRK, s. 192; KALELİ, s. 129; DEMİR, s. 44; "... Somut olayda; davacı-karşı davalı kadın, yargılamanın hiçbir aşamasında yoksulluk nafakası talebinde bulunmamış olup, talep olmadığından yoksulluk nafakasına hükmedilmesi mümkün değildir." (Yarg. HGK. T. 30.01.2008, E. 2-51, K. 87); "... Ne var ki, uyuşmazlığın konusunu oluşturan yoksulluk nafakası, 3444 Sayılı Yasa ile değişik Medeni Kanununun 144. maddesiyle "boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş kusuru daha ağır olmamak suretiyle geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz" şeklinde düzenlenmiş olup, yoksulluk nafakası tedbir niteliğinde olmadığından açık talep bulunmaması halinde hakim tarafından kendiliğinden takdir edilmesi mümkün değildir. Yerleşik Yargıtay kararlarında da belirtildiği gibi, yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için MK.'nun 144. maddesindeki koşulların oluşması yanında öncelikle miktarı da belirtilmek suretiyle bu konuda açık istek olması gerekli olup, yoksulluk nafakası ile ilgili açık bir istek bulunmadığı halde istek dışına çıkılarak (HUMK. 74) mahkemece re'sen yoksulluk nafakasına hükmedilmesi doğru değildir. (HGK. 2.2.1994, 2-745 E, 27 K, HGK. 22.2.1995, 2-876 E, 95 K.). Kaldı ki, yoksulluk nafakası boşanmanın eki niteliğinde olup, boşanma davası sırasında istenebileceği gibi, boşanmadan ayrı müstakil bir dava ile de istenebilmektedir." (HGK. 26.12.2001, E. 2-1152, K. 1169), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 13.04.2018).
- 25 "... Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için tarafın istekte bulunması gereklidir ancak bu isteğin mutlaka dava dilekçesinde bulunması gerekmez yargılama aşamasında da yoksulluk nafakası isteği dile getirilebilir." (Yarg. HGK. T. 22.12.2010, E. 2-649, K. 683); "... yoksulluk nafakası takdiri için önce boşanmaya hükmedilmek ve sonrada olayda diğer üç şartın gerçekleşmiş olup olmadığı araştırılarak sonucuna göre karar vermek gerekmektedir. Bu üç unsur ise şunlardır. a)Bu konuda hüküm tesisi için öncelikle istek olması gerekmektedir. Talep yazılı şekilde ve hatta sözlü olarak da yapılabilir. Ancak Hukuki sonuç doğurabilmesi için sözlü isteklerin mahkeme tutanağına geçirilmesi zorunludur. b)İstekte bulunanın, boşanmaya sebep olan olaylarda diğer eşten daha ağır kusuru olmaması lazımdır. Başka bir anlatımla nafaka isteyen boşanmada kusursuz olması en azından kusurun diğer eş ile eşit düzeyde bulunması gerekmektedir. Şayet boşanma istek sahibinin tam yada baskın kusuru ile gerçekleşmiş ise kendisine yoksulluk nafakası takdiri mümkün değildir. c)Üçüncü koşulda nafaka isteyen, boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceğinin gerçekleşmesidir..." (HGK. T. 09.04.2003, E. 2-280, k. 274), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 13.04.2018); "...Yoksulluk nafakası boşanma davasının fer'i (eki) olduğundan bu isteğin her halde dava dilekçesinde yer alması zorunlu değildir. Onun için dava sırasında istenmesi mümkündür. Davacı 8.2.1977 günlü oturumda yoksulluk nafakası istediğine göre, bu konuda deliller toplanıp sonucu uyarınca hüküm verilmesi gerekir. Buna rağmen usulüne uygun bir talep bulunmadığından söz edilerek yoksulluk nafakası konusunda olumlu olumsuz bir karar verilmemiş olması usul ve kanuna aykırıdır." (Yarg. 2. HD. T. 12.04.1977, E. 2978, K. 3081), BOZOVALI, s. 152.
- 26 ÖZUGÜR, Ali İhsan, **Nafaka Hukuku**, 4. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 295; ARKAN SERİM, Azra, "Yoksulluk Nafakası", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt. 65, Sayı. 1, Yıl. 2007, s. 288-289; "... Yoksulluk nafakası boşanma davası içinde istenebileceği gibi, o dava devam ederken veya sonuçlandıktan sonra ayrı bir dava şeklinde de istenebilir..." (Yarg. 3. HD. T. 17.02.2003, E. 1435, K. 1314), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 14.04.2018).

sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir (TMK m. 177). Nafaka isteminde bulunan eşin dava dilekçesinde mutlaka yoksulluk nafakası tabirini kullanması ise şart değildir. Ömür boyu nafaka, sürekli nafaka gibi tabirler de yoksulluk nafakası istendiği anlamına gelir²⁷. Diğer bir deyişle yoksulluk nafakası talep eden tarafın boşandıktan sonra geçimini kendi imkânlarıyla sürdürememesi sebebiyle nafaka istemini belirtmesi gerekli ve yeterlidir²⁸. Son olarak belirtelim ki yoksulluk nafakası isteminde bulunan kimse talepte bulunduğu miktarı açıkça ortaya koymalıdır²⁹.

Nafaka talep edebilmek için eşin yoksulluğa düşme tehlikesiyle karşılaşmış olması gerekir³⁰. Ancak TMK m. 175 hükmünde yoksulluk kavramı tanımlanmış değildir. Öğretide, yoksulluk; nafaka talep eden eşin, boşanma sonrasında geçim ve bakımını kendi çalışması ve ekonomik gücüyle sürdürmesine olanak bulunmaması biçiminde açıklanmaktadır³¹. Dolayısıyla yoksulluk, nafaka isteminde bulunan tarafın, bu nafaka olmaksızın yaşamını orta halli bir kimse seviyesinde dahi sürdürememesini anlatmaktadır³². Yargıtay'a göre yoksulluk; bir kimsenin yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür gibi maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde gelire sahip olmamasıdır³³. Bu nedenle nafaka talebinde bulunan tarafın mevcut gelirinin asgari yaşam ihtiyaçlarını karşıladığı hallerde yoksulluk nafakasına hükmedilemez³⁴. Asgari ücret

27 KAÇAK, Nazif, **Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat İle Yoksulluk Nafakası**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 144-145; DOĞAN, s. 77; UZUN, s. 60; DEMİR, s. 46.

28 Yarg. HGK. T. 18.09.2013, E. 2-231, K. 1370, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 15.04.2018).

29 " Medeni Kanununun 144. maddesinde ifadesini bulan yoksulluk nafakasına hükmedebilmesi için miktarı da gösterilerek açıkça istenilmesi zorunludur." (Yarg. 2. HD. T. 03.05.2001, E. 5519, K. 6977), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 15.04.2018).

30 "...Davacı yararına yoksulluk nafakası takdir edilebilmesi için boşanma sonucunda yoksulluğa düşeceğinin gerçekleşmiş olması gerekir (TMK. md. 175). Mahkemece, kadının boşanma sonucu yoksulluğa düşüp düşmeyeceği araştırılmadan yazılı şekilde nafaka takdir edilmesi de yerinde değildir..." (Yarg. 2. HD. T. 02.06.2003, E. 7302, K. 8076), KAÇAK, s. 145-146.

31 AKINTÜRK / ATEŞ, s. 303; YILDIRIM, s. 68; KÖSEOĞLU, Bilal / KOCAAĞA, Köksal, **Aile Hukuku ve Uygulaması**, 2. Bası, Ekin Yayınevi, Bursa 2011, s. 187; DEMİR, s. 36.

32 ERDEM, Mehmet, **Aile Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 198.

33 Yarg. HGK. T. 22.12.2010, E. 2010/2-649, K. 2010/683; HGK T. 11.03.2009, E. 2009/2-73, K. 2009/118; HGK. T. 07.10.1998, E. 1998/2-656, K. 1998/688; 3. HD. T. 23.06.2016, E. 5196, K. 9854; 2. HD. T. 18.03.2015, E. 2014/20412, K. 2015/4902; 3. HD. T. 15.09.2015, E. 5730, K. 14171, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 16.04.2018).

34 "Toplanan delillerden davalı-davacı kadının emekli olduğu, asgari yaşam gereksinimlerini karşılamaya yeterli, düzenli ve sürekli maaş gelirinin bulunduğu, anlaşılmaktadır. Davalı-davacı (kadın) yararına Türk Medeni Kanununun 175. maddesi koşulları oluşmamıştır." (Yarg. HGK. T. 30.03.2016, E. 2014/1250, K. 2016/435); " Davalının çalıştığı, asgari yaşam

düzeyinde gelirin varlığı ise yoksulluk koşulunun gerçekleşmesine mani olmayıp, ancak nafaka miktarının belirlenmesinde nazara alınır³⁵. Nafaka isteminde bulunan eşin başka kimselerden de nafaka isteme olanağının bulunması yoksulluk nafakası verilmesine engel oluşturmaz³⁶. Ancak eşin, boşanmadan evvelki yaşantı seviyesine nazaran daha düşük bir ekonomik güce sahip olması ise yoksulluğa düştüğü anlamını taşımamaktadır³⁷. Boşanma sonucunda yoksulluğa düşülüp düşülmeyeceğinin saptanması ve buna ilişkin araştırmanın mahkeme tarafından yapılması gerekmektedir³⁸. Bu çerçevede gerek yoksulluk durumunun gerekse de nafaka miktarının saptanmasında eşlerin yaşlarının, sağlık durumlarının, çocukların bakım yükleri ile sürelerinin, gelirlerinin, malvarlıklarının, evlilik süresindeki görev dağılımları ile evlilik süresinin nazara alınması gerektiği ifade edilmektedir³⁹.

gereksinimlerini karşılamaya yeterli ve düzenli gelirin bulunduğu yapılan soruşturma ve toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Bu halde davalının boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği kabul edilemez.” (2. HD. T. 06.06.2015, E. 2014/26498, K. 2015/11670); 2. HD. T. 15.12.2014, E. 14828, K. 25718; 2. HD. T. 12.02.2013, E. 2012/16765, K. 2013/3158; 2. HD. T. 24.12.2012, E. 14628, K. 31527; 2. HD. T. 17.10.2012, E. 5317, K. 24970; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 16.04.2018).

35 Yarg. HGK. T. 28.02.2007, E. 2007/3-84, K. 2007/95; 3. HD. T. 25.01.2016, E. 2015/16309, K. 2016/552; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 16.04.2018).

36 ERDEM, s. 200; “Medeni Kanununun 144. maddesi uyarınca yoksulluk nafakası isteği davalının el işleri yaptığından ve kan hısımlarından nafaka alabileceğinden söz edilerek reddedilmiştir. Boşanan kadının yokluğa düşmesi halinde kan hısımlarından nafaka isteme hakkının bulunması, boşanma sonucunda düştüğü yokluk sebebiyle eşinden nafaka isteyebilmesine engel değildir.” (Yarg. 2. HD. T. 19.02.1990, E. 1989/10680, K. 1990/1999), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 16.04.2018).

37 ARKAN SERİM, s. 290.

38 “... Boşanan eş yararına yoksulluk nafakasına hükmedebilmek için, nafaka talep eden eşin boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olması gerekir (TMK m.175). Mahkemece davacı kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmedilmiş ise de; davacı kadının ekonomik ve sosyal durumunun tespiti için yazılan müzekkere, kadının bulunduğu adresten ayrılması nedeniyle iade edildiği, müzekkereye verilen cevapta davalının yeni adresi bildirilmesine rağmen mahkemece kadının ekonomik ve sosyal durumu hakkında bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır Bu sebeple davacı kadının usulünce ekonomik ve sosyal durumu araştırılarak boşanma yüzünden yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin belirlenmesi ile gerçekleşecek sonucuna göre yoksulluk nafakası talebi hakkında karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.” (Yarg. 2. HD. T. 15.06.2017, E. 2015/25708, K. 2017/7673); “... Koca, davalı-karşı davacı (kadın)ın, çalıştığını ve geliri bulunduğunu ileri sürerek buna ilişkin SGK. Prim kesintisine ilişkin kaydı dosyaya sunduğuna göre, Sosyal Güvenlik Kurumundan, davalı-karşı davacı (kadın)ın T.C. kimlik numarası ve açık kimliği belirtilerek aktif sigortalı olup olmadığını araştırılması, buradan gelecek cevaba göre çalıştığı işyerinin tespiti ile bu işyerinden aylık gelirin araştırılması, boşanma sonucu yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin buna göre tespiti gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması da doğru bulunmamıştır.” (Yarg. 2. HD. T. 24.01.2013, E. 2012/27430, K. 2013/1753), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 14.04.2018).

39 TOSUN, Yalçın, “Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının ve Doğurduğu Hukuki Sorunların İncelenmesi”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt. 10, Sayı. 129-130, Y. 2015, s. 65.

Yoksulluk nafakasının diğer bir koşulu da yoksulluğa düşme tehlikesiyle boşanma arasında uygun illiyet bağının bulunmasıdır⁴⁰. Eş, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşme tehlikesiyle karşılaşmış bulunmalıdır. İflas, içki, kumar, dolandırılma gibi başkaca sebeplerle yoksulluğa düşme tehlikesi gerçekleşmişse, eş kusursuz olsa dahi yoksulluk nafakası isteyemez⁴¹.

Yoksulluk nafakası talep eden eşin, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin⁴² 3444 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki 144. maddesinin aksine kusursuz olması şart değildir. Nafaka talebinde bulunduğu eşten daha fazla (ağır) kusurlu olmaması gerekli ve yeterlidir⁴³. Dolayısıyla tarafların boşanmada eşit kusurlu oldukları hallerde dahi yoksulluk nafakası istenebilir⁴⁴. Maddi ve manevi tazminatlardan farklı olarak nafaka talebinde bulunulan eşin ise kusurlu olması gerekmez⁴⁵. Diğer bir deyişle yoksulluk nafakasına hükmedilmesi noktasında nafaka yükümlüsünün kusurlu olup olmaması herhangi bir rol oynamamaktadır⁴⁶. TMK m.175/2

40 SAYMEN / ELBİR, s. 280.

41 VELİDEDEOĞLU, s. 229; YILDIRIM, s. 67; UZUN, s. 33; KAÇAK, s. 150.

42 RG. 04.04.1926, 339.

43 ÖZTAN, Aile, s. 837; BOZOVALI, s. 68; ZEVLİLER / ACABEY / GÖKYAYLA, s. 1036; "... Toplanan delillerle, boşanmaya sebep olan olaylarda davalı-davacı kadının daha ağır kusurlu olmadığı, her hangi bir geliri ve malvarlığının bulunmadığı, boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği gerçekleşmiştir. O halde, davalı-davacı kadın yararına geçimi için uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekirken isteğinin reddi doğru görülmemiştir." (Yarg. 2. HD. T. 17.02.2014, E. 1964, K. 2855); 2. HD. T. 25.02.2013, E. 2012/29946, K. 2013/4676; 2. HD. T. 16.06.2009, E. 8142, K. 11724, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 13.04.2018); İsviçre hukukunda yoksulluk nafakasının saptanmasında kusur ilke olarak önem arz etmez, ancak istisnai durumlarda hakkaniyet gerektiriyorsa nafakanın tamamen ya da kısmi olarak reddedilmesi noktasında hakimin karar verebilmesini sağlayabilir. Nafaka talep eden eşin aile bakım yükümlülüklerini kendisinin ifa etmemesi, yoksulluğuna kendisi neden olması ya da nafaka yükümlüsü veya onun yakınlarına karşı ağır bir suç işlemesinde durum böyledir. Türk hukukunda uzun yıllar boyunca evlilik birliğinin kendisine yüklediği görevleri yerine getiren bir eşin her türlü kusuru nedeniyle boşanmadan sonra yoksulluğa mahkûm bırakılmasına dikkatle yaklaşılması gerektiği ve her münferit olay ve kusur hali için hakkaniyet temelinde değerlendirme yapılması ifade edilmektedir. Uzun vadede ise İsviçre hukukunda olduğu üzere hukukumuzda da yoksulluk nafakası talebinin kusurdan ayrılması önerilmelidir. Bu görüş için bkz. TOSUN, s. 60-61.

44 ÇİTAK, s. 243; KÖSEOĞLU / KOCAAĞA, s. 190; KAÇAK, s. 154; ARAS, s. 375; "... tarafların eşit kusurlu oldukları ve davacı kadının boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği anlaşılmalı davacı kadın yararına uygun miktar bir yoksulluk nafakası (TMK. m. 175) verilmemesi doğru bulunmamıştır." (Yarg. 2. HD. T. 19.10.2006, E. 13388, K. 14328), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 15.04.2018).

45 OĞUZMAN, Kemal / DURAL, Mustafa, **Aile Hukuku**, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001, s. 146; HATEMİ / KALKAN OĞUZTÜRK, s. 131.

46 FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin, **Aile Hukuku**, (Baskıyı Hazırlayanlar: H. Cumhur Özakman ve M. Enis Sarıal), Yeniden Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1986, s. 398.

hükmünde de nafaka yükümlüsünün kusurunun aranmayacağı açıkça belirtilmektedir.

C. Yoksulluk Nafakasının Belirlenmesi, Başlangıcı Ve Süresi

Yoksulluk nafakası, nafaka yükümlüsü olan eşin ekonomik gücüyle orantılı olacak biçimde nafaka talebinde bulunan eşin yoksulluğa düşmesini önlemeye yetecek miktarda olmalıdır. Bunun için yoksulluk nafakası olarak hükmedilecek tutarın nafaka isteyen eşin barınma, gıda, giyim vb. temel yaşam ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olması gerekmektedir⁴⁷. Dolayısıyla hâkim, yoksulluk nafakasının miktarını belirlerken nafaka talep edenin zaruri ihtiyaçları ile nafaka talep edilenin mali gücü arasında bir denge kurmaya çalışmalıdır⁴⁸. Ancak boşanmaya sebep olan eşten nafaka talep edilebilmesi için onun bu yükümlülüğü ifa etme kudretine sahip olması da gerekmekte olup, bu kimsenin kendisinin de yoksulluk içerisinde olması halinde yoksulluk nafakası ile yükümlü kılınmaması gerektiği kanaatindeyiz⁴⁹. Diğer bir deyişle nafaka talep edilen kimsenin bunu karşılayacak ekonomik gücü yoksa nafakayla yükümlü tutulmasına olanak bulunmaz⁵⁰.

Yoksulluk nafakası; boşanma davası ile birlikte talep edilmişse boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten, boşanma davasından sonra talep edilmişse davanın açıldığı tarihten itibaren ödenmeye başlar⁵¹. Yoksulluk nafakası talebinin boşanma davası ile birlikte ileri sürüldüğü takdirde harca tabi değil iken, boşanma davasından bağımsız bir dava ile talep edilmesi halinde ise dava değeri üzerinden nispi harca tabi olduğunu da belirtmemiz gerekir⁵².

47 CEYLAN, s. 111; YILDIRIM, s. 69; ÇİTAK, s. 245.

48 FEYZİOĞLU, s. 398; DOĞAN, s. 80; KÖSEOĞLU / KOCAĞA, s. 192; KAÇAK, s. 154.

49 OĞUZOĞLU, H. Cahit, Medeni Hukuku II Aile Hukuku, 2. Basım, Ankara 1949, s. 130; YILDIRIM, s. 90.

50 ERDEM, s. 202; " Davacı erkeğin yapılan ekonomik sosyal durum araştırmasında epilepsi hastası olup, yüzde doksan oranında çalışma kaybının bulunduğu ve çalışmadığı tutanağa bağlanmış ise de dosyaya sunulan SGK kayıt örneklerinde ise davacı erkeğin çalışma kayıtlarının bulunduğu, bir kısım tanık beyanlarında ise davacı erkeğin çalışmakta iken işten ayrıldığıнын beyan edildiği anlaşılmaktadır. Kendisi yoksul olan kişi yoksulluk nafakasıyla yükümlü tutulamaz. Bu sebeple davacı erkeğin çalışma durumu ve işten ayrılmış ise işten ayrılış nedeni de araştırılarak, sonucuna göre kadın lehine Türk Medeni Kanununun 175. maddesi uyarınca yoksulluk nafakası verilmesi koşullarının oluşup oluşmadığı değerlendirilerek karar verilmesi gerekirken..." (Yarg. 2. HD. T. 14.01.2016, E. 2015/8977, K. 2016/596), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 16.04.2018).

51 KESKİN, Alper, **Boşanma Davaları** Cilt I, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 168.

52 Yarg. 2. HD. T. 04.05.2017, E. 2016/5078, K. 2017/5338; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 16.04.2018).

TMK m. 175/2 hükmüne göre, süresiz olarak nafaka istenebilmesi mümkündür⁵³. Süreli olarak nafaka istenmişse hâkim, taleple bağlılık kuralı (HMK m.26/1) gereğince süresiz biçimde nafakaya hükmedemez⁵⁴. Talep edildiği takdirde hâkim, irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının sosyal ve ekonomik hallerine göre ne miktarda ödeneceğine karar verebilir (TMK m.176/5).

Yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir (TMK m.176/1). Toptan (sermaye) biçiminde ödeme, tarafların sözleşme ile belirledikleri ya da hâkimin hükmettiği değer in tamamının bir defada (def'aten) ödenmesini tarif ederken, irat biçiminde ödeme ise nafakanın belirli taksitler halinde ödenmesi anlamına gelmektedir⁵⁵.

Yoksulluk nafakası miktarının, şeklinin ve süresinin tarafların aralarında yapacakları bir anlaşmayla kararlaştırmaları da mümkündür, ancak böyle bir anlaşmanın geçerli olması hâkimin onayına bağlıdır⁵⁶.

II. YOKSULLUK NAFAKASININ SONA ERMESİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMENİN (TMK m. 176/3) UYGULAMA ALANI

TMK m. 176/1 uyarınca hâkim, yoksulluk nafakasının toptan ya da irat biçiminde ödenmesine karar verebilir. Hâkim tarafından bu konuda karar verilirken nazara alınması gereken kıstaslar hükümde açıkça gösterilmiş değildir. Yargıtay'a göre; hâkim, gerek toptan gerek irat biçiminde nafakaya karar verirken tarafların sosyal ve ekonomik durumları, nafakanın niteliği ve miktarı ile nafaka yükümlüsünün ekonomik gücünü göz önünde bulundurmalıdır⁵⁷.

53 Yoksulluk nafakasının süresiz biçimde istenebilmesi 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi'nin 144. maddesinin 3444 sayılı 04.05.1988 tarihli kanunla değiştirilmesiyle mümkün kılınmıştır. Bu değişiklikten evvel nafaka yalnızca bir yıl için istenebilmekteydi. Yoksulluk nafakasının süresiz olarak istenebilmesi itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne gelmişse de AYM, 17.05.2012 tarihli 2011/136 E. ve 2012/72 K. Sayılı kararıyla hükmün Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. Söz konusu karar için bkz. RG. 26.12.2012, 28335, kararın değerlendirilmesi için bkz. YILDIRIM, s. 81 vd.

54 CEYLAN, s. 116; TMK m. 175 ve m.176/3 hükümleri beraber ele alındığında süreyle sınırlı olmayan yoksulluk nafakası talebinde hâkimin ancak somut olayda yoksulluğun belirli bir müddet sonra ortadan kalkacağını açıkça gördüğü durumda süreli nafakaya karar verebileceği aksi halde hakkaniyet gereği süreli nafakaya hükmedemeyeceğine dair bkz. YILDIRIM, s. 77.

55 ATEŞ, Mustafa, "Medeni Kanunda Yapılan Son Değişiklikler Işığında Yoksulluk Nafakası (II)", *Yargıtay Dergisi*, Cilt. 24, Sayı. 4, Yıl. 1998, s. 563.

56 SAYMEN / ELBİR, s. 282-283; ARKAN SERİM, s. 295; DEMİR, s. 78; ARAS, s. 376.

57 Yarg. 2. HD. T. 31.05.2010, E. 7918, K. 10493, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 14.04.2018).

Değişen ekonomik koşullar ve paranın alım gücü ile enflasyon durumu nazara alındığında tarafların menfaatleri gerektirmedikçe ya da talep gelmedikçe yoksulluk nafakasının irat biçiminde ödenmesi gerektiği belirtilmektedir⁵⁸. Ancak önemle belirtelim ki irat ya da toptan ödemeye karar verilmesi somut olayın özellikleri göz önünde tutulmak kaydıyla hâkimin takdirine ait bir konudur. Örneğin nafaka yükümlüsünün çalışması karşılığında aylık kazanç elde ettiği ve başka bir servetinin bulunmadığı hallerde toptan ödemeye karar verilmesi uygun değildir⁵⁹. Uygulamada da yoksulluk nafakasının belirli bir meblağın tek seferde toptan ödenmesi yerine düzenli aralıklarla (belirli taksitlerle) irat biçiminde (çoğunlukla aylık periyotlar halinde) ödenmesine karar verildiğini görmekteyiz.

TMK m. 176/3 hükmünde irat biçiminde ödenmesi gereken yoksulluk nafakasının kaldırılmasına ilişkin haller düzenleme altına alınmaktadır. Zira yoksulluk nafakasının istisnai durumlarda somut olayın koşulları nedeniyle toptan ödenmesine karar verildiği hallerde nafakanın son bulması ya da ödenen nafakanın iade edilmesine olanak bulunmamaktadır⁶⁰. Gerçekten de yoksulluk nafakasına toptan (sermaye olarak) hükmedilmesi durumunda nafakanın ifa edilmesiyle nafaka alacağı son bulmakta, nafakanın henüz ödenmediği bir safhada nafaka alacaklısının ölümü halinde ise nafakayı talep etme hakkı alacaklının mirasçılara geçmektedir⁶¹. Nafaka borçlusunun ölümü halinde ise toptan hükmedilen nafaka terekede yer alan bir borç olarak külli halefiyet ilkesi gereğince borçlunun mirasçıları tarafından ödenmelidir. Toptan ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının alacaklı tarafından alacağın muaccel hale gelmesinden itibaren on yıl içerisinde nafaka yükümlüsünden talep edilmemesi halinde ise artık bu nafakayı talep etme imkânının ortadan kalkacağı ifade edilmektedir⁶². Aynı sonuç irat bakımından hükmedilen nafaka bakımından da geçerlidir.

58 UZUN, s. 97.

59 "Yasal olarak yoksulluk nafakasının, toptan veya durumun gereklerine göre aylık irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir (TMK. m. 176/1) ise de; somut olayda nafaka yükümlüsünün, çalışması karşılığı kazancını <aylık> olarak elde ettiği, başkaca mal varlığı ve servetinin bulunmadığı görülmektedir. Toptan ödeme, ödenecek miktarın peşin sermaye değeri de dikkate alındığında, durumuna uygun değildir. O halde, yükümlünün, yoksulluk nafakasını aylık irat şeklinde ödenmesinin durumuna uygun olacağı gözetilerek, bu yönde hüküm kurulması gerekirken, nafakanın toptan ödenmesine karar verilmesi somut olay bakımından isabetli bulunmamıştır." (Yarg. 2. HD. T. 12.12.2013, E. 16542, K. 29453), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 14.04.2018).

60 KILIÇOĞLU, s. 137.

61 CEYLAN, s. 119; RUHİ, Ahmet Cemal, **Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 54.

62 CEYLAN, s. 121.

Gerçekten de irat biçiminde hükmedilen nafakada da alacağın muaccel hale gelmesinden itibaren on yıl içerisinde talep edilmezse nafaka yükümlüsü zamanaşımı def'ini ileri sürebilir. Bu anlamda nafaka icraya konulmuşsa ilama dayanan takip, son muamele üzerinden on sene geçmekle zamanaşımına uğrar (İİK m. 39/1).

TMK m. 176/3 hükmünün zıt anlamından çıkan sonuca göre söz konusu hüküm yalnızca irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasında uygulama alanına sahiptir⁶³. Başka bir söyleyişle TMK m. 176/3 hükmünde gösterilen sebepler irat biçiminde hükmedilen nafaka istemleri için geçerli olup, toptan ödenmesine hükmedilen nafaka istemleri bu hükmün kapsamında değildir⁶⁴. Zira yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verilen hallerde nafakanın tek seferde ifa edilmesiyle beraber tarafların durumunda sonradan ortaya çıkabilecek değişiklikler yoksulluk nafakasına etki göstermemektedir⁶⁵. Dolayısıyla yalnızca irat (dönemsel gelir) şeklinde ödenen yoksulluk nafakasının sona ermesi (kesilmesi) söz konusu olabilir⁶⁶.

TMK m. 176/3 hükmünde düzenlenen nafakanın sona erme halleri, nafakaya gerek süreli gerekse de süresiz olarak karar verildiği hallerde uygulanır. Diğer bir deyişle nafakanın süreli ya da süresiz olması TMK m. 176/3 hükmünde düzenlenen sebeplerin uygulanmasına engel oluşturmaz. Zira TMK m. 176/3 hükmünde nafakanın süresine ilişkin bir belirleme yapılmış değildir.

Uygulamada anlaşmalı boşanma protokolüne uygun olarak hükme bağlanan yoksulluk nafakalarının kaldırılmasına dair davalarla sıklıkla karşılaşmaktadır⁶⁷. Yargıtay'ın hâkim tarafından onaylanan anlaşmalı boşanma protokolündeki nafakaya ilişkin hükümlerin koşulların olağan dışı biçimde değişmesi durumu hariç olmak üzere aynen uygulanması yönünde kararlar verdiğini görmekteyiz⁶⁸.

Kanaatimizce TMK m. 176/3 hükmünde belirtilen sebeplerin varlığında taraflar arasında yapılan anlaşmayla belirlenen yoksulluk nafakası da son bulmalıdır. Zira yoksulluk nafakasının sona erme

63 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 154; DEMİR, s. 97.

64 OKYAR KARAOSMANOĞLU, s. 429.

65 FEYZİOĞLU, s. 400; BOZOVALI, s. 75; ARKAN SERİM, s. 296-279.

66 GENÇCAN, Ömer Uğur, 6100 sayılı HMK Hükümlerine Göre Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 1153; ATEŞ, s. 568.

67 UZUN, s. 83.

68 UZUN, s. 84; Yarg. 3. HD. T. 10.11.2015, E. 10156, K. 17625; 3. HD. T. 18.09.2008, E. 10279, K. 15022; 3. HD. T. 07.03.2006, E. 189, K. 1831, Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 15.04.2018).

hallerini düzenleyen TMK m. 176/3 hükmü yalnızca hâkim tarafından hükmedilen nafakayı değil hâkimin onaylaması koşuluyla taraflar arasında yapılan anlaşmayla belirlenen nafakayı da kapsamına alan bir lafza ve anlama sahip durumdadır. Öğretide de taraflarca yapılan anlaşmaya dayalı olarak verilen yoksulluk nafakasının kanunda düzenlenen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle ortadan kaldırılabileceği belirtilmekte olup, bunun gerekçesi olarak da sözleşmelerin kanunun emredici hükümlerine aykırı olamayacağı gösterilmektedir⁶⁹.

III. YOKSULLUK NAFAKASININ SONA ERME HALLERİ

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde irat biçiminde hükmedilmiş yoksulluk nafakasının sona erme halleri 04.05.1988 tarihli 3444 sayılı 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin Bazı Maddelerinin ve 818 sayılı Borçlar Kanununun 49 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanunu'nun⁷⁰ 7. maddesi ile değiştirilmiş olan 145. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenmekteydi. Söz konusu hükme göre; sözleşme veya hüküm ile kendisine maddi tazminat veya nafaka olarak bir irad tahsis edilmiş eşin yoksulluğunun zail olması, haysiyetsiz hayat sürmesi, bir evlenme akdi olmaksızın fiilen karı koca gibi yaşaması, yeniden evlenmesi veya eşlerden birinin ölmesi halinde, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça bu irad kesilir. Hüküm incelendiğinde irat biçiminde kararlaştırılan nafakanın kesilmesi için hâkim kararı aranmadığı görülmektedir. Ölüm ve evlenme mahkeme kararına ihtiyaç olmaksızın tespit edilebilen durumlar olmasına karşın, haysiyetsiz hayat sürme ile evli gibi yaşama durumunun mevcut olup olmadığı çoğunlukla uyuşmazlık konusu oluşturacağından bu halde iradın sona ermiş olup olmadığının belirlenmesi için bir tespit davası açılabileceği savunulmaktaydı⁷¹.

4721 sayılı TMK'da ise irat biçiminde hükmedilen yoksulluk nafakasının sona erme halleri 176. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenmektedir. Yoksulluk nafakasına hükmedildikten sonra nafakanın sona ermesi ancak TMK m. 176/3 hükmündeki sebeplerden birinin bulunması halinde mümkün olabilir⁷².

69 RUHİ, s. 56.

70 RG. 12.05.1988, 19812.

71 OĞUZMAN, Kemal, **Aile Hukuku Dersleri I**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1990, s. 167.

72 "... Yoksulluk nafakasına hükmedildikten sonra nafakanın kaldırılmasına ancak Türk Medeni Kanununun 176/3. maddesinde yazılı hallerin gerçekleştiğinin kanıtlanması halinde karar verilebilir." (Yarg. 3. HD. T. 30.09.2003, E. 10344, K. 11326), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 15.04.2018).

4721 sayılı TMK'nın 176. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca; irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakası; alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.

TMK m. 176/3 hükmü göz önüne alındığında mahkemelerin yoksulluk nafakasının kaldırılmasına ilişkin kararlarının ikiye ayrıldığı görülecektir. Nafaka alacaklısının evlenmesi ile taraflardan birinin ölümü halinde nafaka kendiliğinden sona ermektedir, ancak bunun mahkemeden saptanması talebini içeren tespit davası açılmasına da bir engel bulunmaz. Bu halde mahkemenin yoksulluk nafakasının sona erdiğine ilişkin hükmü tespit hükmü niteliği taşır. Ancak yoksulluk nafakasının nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması, evlenmeksizin fiilen evliymiş gibi yaşaması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi nedenlerinden birine dayanarak sona erdirilmesi mahkeme kararına bağlı olduğundan nafaka borçlusunun nafakaya son verilmesi isteğini içeren davası yenilik doğuran dava ve mahkemenin buna uygun vereceği karar da yenilik doğuran bir karar niteliğini haizdir⁷³.

Netice itibarıyla 4721 sayılı TMK m.176/3 hükmünde yoksulluk nafakasının sona erme hallerinin kendiliğinden sona erme ve mahkeme kararıyla sona erme biçiminde düzenlendiği görülmektedir. Şimdi sırasıyla bu halleri detaylıca incelemeye çalışalım.

A. Kendiliğinden Sona Erme Halleri

Yoksulluk nafakasını kendiliğinden (ipso iure) sona erdiren haller, taraflardan birinin ölümü ile nafaka alacaklısının evlenmesidir. Kanun koyucunun; taraflardan birinin ölümü ile nafaka alacaklısının evlenmesi şeklinde ispatı oldukça basit ve yalın olan iki olguyu ayrıntılı ve geniş bir araştırma yükümlülüğü getirmeksizin yoksulluk nafakasının kendiliğinden sona erme nedeni olarak kabul ettiği ifade edilmektedir⁷⁴. Sözü edilen bu hallerde nafaka yükümlüsünün mahkemeye başvurmasına gerek bulunmaz.

73 DEDE, İsmail, "Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi", Prof. Dr. İlhan Ulusan'a Armağan Cilt I, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt. 15, Sayı. 2, Yıl. 2016 (Özel Sayı), s. 559.

74 UZUN, s. 77.

1. Taraflardan Birinin Ölümü

TMK m. 176/3'e göre; irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakası taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden ortadan kalkar. Hükümde nafaka alacaklısı ya da borçlusunun ölümü arasında herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle taraflardan birinin ölmesi nafakanın sona ermesi için gerekli ve yeterlidir⁷⁵.

Taraflardan birinin ölümü halinde olduğu gibi gaiplik halinde de yoksulluk nafakasının kendiliğinden ortadan kalkacağı belirtilmektedir⁷⁶. Ölüm karinesinin şartlarının olduğu durumlarda da aynı sonuç geçerlidir. Zira TMK m. 176/3 hükmünde geçen taraflardan birinin ölümü halinde nafakanın kendiliğinden ortadan kalkacağı ifadesindeki ölüm tabiri kişiliğin ortadan kalkması olarak anlaşılmalıdır ve bu yönüyle gaiplik ile ölüm karinesini de kapsayacak şekilde ele alınmalıdır⁷⁷.

Gerek nafaka alacaklısının gerekse de nafaka borçlusunun ölümü halinde ölüm tarihinden itibaren yoksulluk nafakası kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Bunun için mahkemeye başvurulması ve mahkemenin nafakanın kaldırılması kararı vermesine gerek yoktur. Zira nafaka alacağı kişiye bağlı bir alacak, nafaka borcu ise kişiye bağlı bir borç olarak alacaklı veya borçlunun ölümüyle ortadan kalkmaktadır⁷⁸.

Doktrinde bir görüşe göre, yoksulluk nafakasının sosyal amacı bir insanı yoksulluktan kurtarmaktır ve bu amaca ulaşılması da evlilik birliği sonlanmasına karşın nafakanın varlığının devam ettirmesine bağlı olduğundan nafaka evlilik bağından bağımsız bir nitelik kazanmaktadır. Bu nedenle de nafaka borcunun toptan ya da irat biçiminde hükmedilmesi arasında ayırım yapılmaksızın nafaka alacaklısının ölen borçlunun mirasçılarında nafakayı talep edebilmesi gerekir⁷⁹. Bu görüşe göre borçlunun mirasçılarının gerek toptan gerek irat şeklinde belirlenen yoksulluk nafakasının bakiye kısmından sorumlu tutulması adil ve nafakanın amacına uygun bir çözüm yolu teşkil eder⁸⁰. En sade

75 "...Eşlerden birinin ölümü halinde de yoksulluk nafakası kendiliğinden kalkar." (Yarg. 2. HD. T. 30.11.2004, E. 2004/13035, K. 2004/14241), RUHİ, s. 54.

76 OĞUZMAN / DURAL, s. 148; TOPKAYA, Şahin, "Yoksulluk ve İştirak Nafakası", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017, s. 65-66.

77 OKYAR KARAOSMANOĞLU, s. 430.

78 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 154; DEMİR, s. 99.

79 TEKİNAY, Selahattin Sulhi, **Türk Aile Hukuku**, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1990, s. 271; Aynı yönde bkz. AKINTÜRK, s. 196.

80 FEYZİOĞLU, s. 402.

deyişle bu görüşe göre nafaka borçlusunun ölümü halinde nafaka ödeme yükümlülüğü mirasçılara geçer ve mirasçılar taksimde bağlı olan nafakayı öderler⁸¹. Gerçekten de nafaka borçlusunun ölmesi halinde nafakanın kalkmasının yerine olmadığı belirtilmektedir. Bu görüşe göre nafaka alacaklısına süresiz olarak nafaka isteminde bulunma imkânı tanınması karşısında nafaka borçlusunun ölümü halinde onun mirasçılarında en azından elde ettikleri miras payları nispetinde talepte bulunamamanın izah edilemeyeceği savunulmaktadır⁸². Bu halde nafaka alacaklısı eşin boşanma olmasaydı tereden saklı pay oranında alabileceği miktarı aşmayacak biçimde talepte bulunması gerektiği de belirtilmektedir⁸³. Biz bu görüşe iştirak edemiyoruz. Zira yoksulluk nafakası borcu tümüyle şahsi nitelik taşımakta olup, adeta evliliğin devam etmekte olan bir sonucu gibi olduğundan nafaka borcunun ödenmesi yalnızca mahkeme kararıyla aleyhine hüküm verilen eşe düşmektedir ve mirasçılarını bununla sorumlu tutulamazlar⁸⁴. Ölüm anına kadar işlemiş nafaka bakımından ise aşağıda ayrık durumu işlemekteyiz.

Doktrinde diğer görüşte ise TMK m. 176/3 hükmüyle nafaka borçlusunun ölmesi durumunda, mirasçılarının sorumluluğuna ilişkin TMK m. 641⁸⁵ hükmü uyarınca nafaka borçlarından ölen borçlusunun mirasçılarının sorumlu olmamasının benimsendiği ifade edilmektedir⁸⁶. Öncelikle TMK m. 176/3 hükmünün geleceğe etkili olduğunu belirtmemiz gerekir⁸⁷. Gerçekten de nafaka alacaklısının ölümüne kadar işlemiş olan (muaccel hale gelen) ödenmemiş nafaka alacakları nafaka alacaklısının mirasçılarını tarafından istenebilir⁸⁸. Nafaka alacaklısının mirasçılarını ölümünden sonraki bir safhaya ilişkin herhangi bir istem ileri süremezler⁸⁹. Aynı şekilde nafaka borçlusunun ölümü halinde de ölümüne kadar işlemiş olan (muaccel hale gelen) ve ödenmemiş nafakanın nafaka borçlusunun mirasçılarını tarafından ödenmesi gerekir⁹⁰.

81 ÖZTAN, Aile, s. 853.

82 ERDEM, s. 207.

83 ŞEREN DEMİREL, Esra, "Yoksulluk Nafakası", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007, s. 43.

84 VELİDEDEOĞLU, s. 231.

85 TMK m. 641/1: "Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar."

86 KILIÇOĞLU, s. 138.

87 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 154.

88 AKINTÜRK, s. 196; TOSUN, s. 70; ŞEREN DEMİREL, s. 43.

89 TEKİNAY, s. 272; RUHİ, s. 54.

90 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 154-155; "...davalı kocanın boşanma kararı kesinleştiikten sonra 09.12.2011 tarihinde öldüğü ve kesinleşme tarihinden ölüm tarihine kadar davalı kocanın yoksulluk nafakasından sorumlu olacağına anlaşılmasına göre..." (Yarg. 2. HD. T. 10.10.2012, E. 1507, K. 24142), GENÇCAN, s. 1154.

Diğer bir söyleyişle ölüm tarihi itibariyle muaccel hale gelmiş nafaka borçları taraflardan birinin ölümü halinde nafakanın ortadan kalkacağı kuralının kapsamı dışındadır⁹¹. Biz de bu görüşe katılmaktayız. Zira gerek yoksulluk nafakası alacaklısının alacak hakkı gerekse de nafaka yükümlüsünün borcu kişiye bağlıdır⁹². Bu kimselerden herhangi birinin ölümü halinde ölüm anından itibaren nafaka son bulmakta olup alacaklının ölümü anında mirasçılar ölüm anına dek olan nafakayı talep edebilir, yükümlünün ölümü halinde ise mirasçılar ancak ölüm anına dek biriken nafakayı ödemekle yükümlü olur. Doktrinde ise nafaka borçlusunun ölümü durumunda bu sebebin irat biçimindeki nafakanın ödemesinin durmasına yol açan bir sebep olarak kabulünün isabetli olmadığı da ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre geride önemli bir malvarlığı bırakan irat borçlusunun gelirinden sağ kalan nafaka alacaklısına ödeme yapılmasının olanaklı olduğu durumlarda irat borcunun borçlunun mirasçılara geçmesi gerektiği savunulmaktadır⁹³. Bunun olması gereken hukuk bakımından bir öneri niteliği taşıdığını, pozitif hukuk bakımından bir bağlayıcılığının bulunmadığını ifade edebiliriz.

2. Nafaka Alacaklısının Evlenmesi

TMK m. 176/3 hükmünde alacaklı tarafın yeniden evlenmesi irat biçiminde kararlaştırılan yoksulluk nafakasını kendiliğinden sona erdiren bir diğer hal olarak kabul edilmiştir. Bunun gerekçesi ise evlenen alacaklı tarafın yoksulluğunun sona erdiği ya da yoksulluğu devam etmekteyse de bununla mücadelenin artık evlenen çiftlere ait olması olarak belirtilmektedir⁹⁴. Yargıtay da nafaka alacaklısının evlenmesi halinde artık bu eşin bakım yükümlülüğünün evlendiği kimseye geçtiğini belirtmektedir⁹⁵. Örneğin nafaka alacaklısı kadının evlenmesi halinde artık bu kimsenin yoksulluktan kurtarılması noktasında asli yükümlülükler ve kanuni görev yeni evlendiği erkeğe geçmiş olacaktır⁹⁶. Dolayısıyla yoksulluk nafakasının çoğunlukla kadın lehine hükmedildiği göz önüne alındığında yeniden evlenme durumunda kadının bakım yükümlülüğü yeni eşine geçeceğinden

91 OKYAR KARAOSMANOĞLU, s. 430.

92 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 154.

93 BOZOVALI, s. 76.

94 KILIÇOĞLU, s. 137.

95 "...Nafaka alacaklısı eşin yeniden evlenmesi ile bakım yükümlülüğü yeni eşine geçer. Dolayısıyla evlenme akdinin kurulması ile evlilik tarihinde yoksulluk nafakası kendiliğinden kalkar." (Yarg. 2. HD. T. 20.09.2004, E. 92298, K. 10297), RUHİ, s. 54.

96 YALÇINKAYA / KALELİ, s. 1826.

ötürü zaruri yaşam ihtiyaçlarının karşılanmasını hedefleyen yoksulluk nafakasının devam etmesi anlamını ve gerekliliğini yitirmektedir⁹⁷.

Doktrinde bir görüşe göre, nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi üzerine kayıtsız şartsız biçimde nafakanın son bulması bazı hallerde adalete aykırı sonuçlar doğurabilecektir⁹⁸. Bu görüşe katılmıyoruz. Öncelikle adalete aykırı sonuçların neler olduğu somut olarak ortaya konulmuş değildir. Ayrıca alacaklının evlenmesi halinde nafaka yükümlüsünün eski eşinin yoksulluğuna katkı sunmasının nafaka alacaklısı eşin yanı sıra -doğal olarak- yeni eşine de destek olması gibi hukuki dayanaktan yoksun ve kabulü mümkün olmayan bir sonuç doğar. Kaldı ki alacaklının yeniden evlenmesi halinde artık yoksullukla mücadele etmek yeni eşiyile beraber üstlenmeleri gereken bir mesele olup nafaka yükümlüsü eski eşini ilgilendirmemektedir.

Nafaka alacaklısının evlenmesi halinde evlenme tarihinde yoksulluk nafakası kendiliğinden son bulmaktadır⁹⁹. Nafaka yükümlüsünün nafakanın kaldırılması için mahkemeye başvurması ve mahkemenin bu yönde karar vermesi gerekli değildir¹⁰⁰. Ancak yoksulluk nafakasının alacaklının evlenme tarihinden itibaren ortadan kalktığına tespit edilmesinin istenmesine de bir engel yoktur. Böyle bir halde mahkeme, nafaka alacaklısı eşin gelecekte boşanabilme ihtimaline karşılık yoksulluk nafakasının ortadan kalkmayıp devam edeceğine ilişkin bir karar vermesi mümkün değildir¹⁰¹. Yoksulluk nafakası alacaklısının evliliğinin sona ermesi de nafakanın tekrar başlamasını sağlamaz¹⁰².

97 TEKİNAY, s. 268.

98 BOZOVALI, s. 76.

99 " Dosya kapsamındaki nüfus kayıt örneğinden, alacaklının 19.02.2014 tarihinde yeniden evlendiği görülmektedir. TMK.nun 176/3. maddesine göre; irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar. Buna göre, Mahkemece, dayanak ilam karar tarihinden sonra yeniden evlenen alacaklının evlendiği tarih olan 19.02.2014 tarihinde yoksulluk nafakasının kendiliğinden kalkacağı gözetilerek şikayetin esası hakkında karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle reddine karar verilmesi hatalı olmuştur." (Yarg. 8. HD. T. 20.09.2017, E. 13874, K. 11199); "... somut olay irdelendiğinde; tarafların 16.12.2009 tarihinde kesinleşen ilamla boşandıkları, davalının nafaka alacağına tahsili için davacı aleyhine icra takibi başlattığı, davalının 07.11.2013 tarihinde evlendiği, davaya konu edilen nafakanın davalının evlenme tarihi olan 07.11.2013 tarihi itibarıyla kendiliğinden ortadan kalktığı..." (Yarg. 3. HD. T. 28.01.2016, E. 2015/15894, K. 2016/932), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 17.04.2018); "...kadın lehine takdir edilen yoksulluk nafakasının Türk Medeni Kanununun 176/3.maddesi gereğince evlenmekle kendiliğinden kalkacağına tabii bulunmasına göre yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına..." (2. HD. T. 21.03.2005, E. 1614, K. 4399), GENÇCAN, s. 1154.

100 KILIÇOĞLU, s. 138.

101 GENÇCAN, s. 1157.

102 ÖZTAN, Aile, s. 853; DEMİR, s. 101-102.

Nafaka borçlusunu, alacaklının evlendiğini aile nüfus kaydı ile ispatlayarak nafakayı ödemekten kurtulur ve bu konuda icra takibi varsa takibi neticesiz kılabilir. Gerçekten de nafaka borçlusunu aleyhine bu hususta sürdürülen bir icra takibinin varlığı halinde nafaka alacaklısının evlendiğine dair resmi belgenin icra dosyasına konulmak suretiyle icra müdürlüğüne sunulmasının neticesinde icra takibinin durdurulmasına karar verilmesi gerekir¹⁰³. İcra müdürlüğü tarafından icranın durdurulması talebi kabul görmediği takdirde nafaka alacaklısının icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilmesi mümkündür. Nitekim uygulamada icra müdürlükleri sınırlı biçimde yetkili olduklarını ifade ederek kendilerine sunulan belgelere dayalı olarak takibi kaldırmamaktadır ve bu sebeple genellikle nafaka yükümlüsünün şikâyeti üzerine icra dairesinin bağlı olduğu icra hukuk mahkemesi kararı ile icra takibine son verildiği görülmektedir¹⁰⁴.

Nafaka borçlusunun evlenmesi ise yoksulluk nafakasına son vermez. Bu olgu ancak TMK m. 176/4 hükmü uyarınca nafakada indirim yapılmasını gerektiren bir hal olarak kabul edilebilir¹⁰⁵.

TMK'da tarafların nafaka alacaklısının evlenmesi halinde de nafakanın devam edeceğine ilişkin bir anlaşma yapıp yapamayacaklarına dair bir açıklık bulunmamaktadır. Öğretide böyle bir anlaşmanın yapılmasına engel bulunmadığı ve hâkim denetiminden de geçmesi koşuluyla nafaka alacaklısının evlenmesi halinde dahi nafaka almayı sürdüreceği savunulmaktadır¹⁰⁶. Zira TMK m. 176 hükmünün emredici bir kural olmayıp tamamlayıcı olduğu ve tarafların sözleşme serbestisi sınırları içerisinde kanundan farklı bir düzenleme yapabilecekleri savunulmaktadır¹⁰⁷. Ancak bu anlaşmanın boşanmanın kesinleşmesinden önce yapılması gerektiği belirtilmektedir¹⁰⁸. Bununla beraber nafaka alacaklısının evlenmekle yoksulluktan kurtulması söz konusuysa nafaka borçlusunun mahkemeye başvurarak nafakanın kaldırılmasını isteyebileceği ifade edilmektedir¹⁰⁹.

B. Mahkeme Kararıyla Sona Erme Halleri

Yoksulluk nafakasının mahkeme kararına dayalı olarak sona erme halleri; nafaka alacaklısının evli olmaksızın fiilen evli gibi yaşaması,

103 KESKİN, s. 169-170.

104 UZUN, s. 77.

105 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 155; DEMİR, s. 101.

106 ARBEK, s. 150.

107 ÖZTAN, Aile, s. 853.

108 ÖZTAN, Aile, s. 853-854.

109 ARBEK, s. 150.

yoksulluğunun ortadan kalkması ile haysiyetsiz hayat sürmesidir. Söz konusu bu hallerde yoksulluk nafakasının ortadan kalkması kendiliğinden olmamakta, ancak bir mahkeme kararına bağlı biçimde gerçekleşmektedir. Mahkemenin bu konuda karar vermesi ise nafaka yükümlüsünün istemi üzerine söz konusu olacaktır¹¹⁰. Nafaka yükümlüsünün bu isteminin başarıya ulaşması ise sözü edilen sebepleri ispat etmesine bağlıdır. Diğer bir deyişle mahkeme kararına dayalı olarak yoksulluk nafakasına son verilebilecek hallerde ispat yükü nafaka yükümlüsünün üzerindedir. Zira ispat yükü kanunda özel bir düzenleme bulunmadığı takdirde iddia ettiği vakıadan kendi lehine hak çıkararak kimse üzerine düşmektedir (TMK m.6, HMK m.190).

Nafaka alacaklısının evli olmaksızın fiilen evli gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hallerinden birinin varlığının kanıtlandığı takdirde, hâkim, yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar vermek durumundadır. Zira TMK m. 176/3 hükmünde mahkeme kararıyla kaldırılır ifadesiyle hâkimin bu hususta takdir hakkının bulunmadığı anlaşılmaktadır¹¹¹. Böylece mahkeme kararıyla hayata geçen bir uygulamanın yine bir mahkeme kararıyla son bularak taraflar arasındaki çekişmelerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır¹¹².

Yoksulluk nafakasının kaldırılması davasında nafaka yükümlüsünün birden fazla sebebe bir arada ya da terditli olarak dayanması da mümkündür. Örneğin nafaka alacaklısının fiilen evli gibi yaşadığı kimse tarafından yoksulluğu giderilmişse hem fiilen evli gibi yaşama hem de yoksulluğun ortadan kalkmasına dayalı olarak nafakadan kaldırılması istenebilir. Ancak nafaka yükümlüsü tek bir sebebe dayanmış olup bu sebep ispat edilememişse hâkim, başka bir sebebin şartlarının gerçekleştiği gerekçesiyle yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar veremez. Zira taleple bağlılık ilkesi gereği; hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez (HMK m. 26/1).

Önemle belirtelim ki nafaka yükümlüsünün nafakanın indirilmesine ilişkin açtığı davada nafakanın kaldırılmasına karar verilmesi mümkün değildir¹¹³. Ancak yoksulluk nafakasının kaldırılmasına ilişkin davada

110 DEDE, s. 559.

111 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 155-156; OKYAR KARAOSMANOĞLU, s. 429.

112 HAMZAÇEBİ, s. 35-36.

113 " Dava, nafakanın indirilmesi istemine ilişkindir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, sair temyiz itirazları yerinde değildir. Ancak; 6100 sayılı HMK

çoğun içinde az da vardır ilkesi gereğince nafakada indirim yapılmasına karar verilebilir¹¹⁴.

Yoksulluk nafakasının kaldırılmasına ilişkin davada aile mahkemesi görevlidir. Aile mahkemesinin bulunmadığı yerlerde ise bu sıfatla asliye hukuk mahkemesinde dava görülür¹¹⁵.

26.maddesi (HUMK 74.Madde) gereğince; hâkim iki tarafın iddia ve savunmaları ile bağlı olup, talepten fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Mevcut yargılama dosyasında; yoksulluk nafakasının kaldırılması yönünde usulünce yapılmış bir islah olmaksızın, nafakanın indirilmesi istemiyle açılan iş bu dava da davalı ... yönünden yoksulluk nafakasının kaldırılması cihetine gidilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir." (Yarg. 3. HD. T. 12.12.2013, E. 14034, K. 17789), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 17.04.2018).

114 " Türk Medeni Kanununun 176/4.maddesine göre; "Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir". Hukuk Genel Kurulunun yerleşik kararlarında "asgari ücretle çalışılmakta bulunulması" yoksulluk nafakası bağlanmasını veya yoksulluk nafakasının ortadan kaldırılmasını gerektiren bir durum olarak kabul edilmemiştir. Ancak, yoksulluk nafakasının kaldırılması talebi, azaltılması talebini de içermekte olup, bu durum nafakanın miktarını tayinde ve indirilmesinde etken olarak dikkate alınmalıdır. Dosya kapsamına göre, davalının gıda mühendisi olduğu, özel bir hastanede çalıştığı, Mart ayına ait ücret bordrosunda 766 TL, Mayıs ayına ait ücret bordrosunda ise 1316 TL maaş aldığı, annesine ait evde oturduğu anlaşılmıştır. O halde; çoğun için de az da vardır kuralı gereğince nafakanın kaldırılması isteminin azaltılması istemini de kapsadığı gözetilerek, davalının yaptığı iş gereği yoksulluğu ortadan kalkmasa bile mali durumunun olumlu yönde değiştiği dikkate alınarak nafakada hakkaniyete uygun bir oranda indirim yapılması gerekirken davanın tümünden reddi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir." (Yarg. 3. HD. T. 28.02.2013, E. 1757, K. 3344), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 17.04.2018); " Somut olayda; davacının Trakya Gümrük Müdürlüğü'nde memur olarak çalıştığı, aylık ortalama 2.700TL gelirisinin olduğu, kendisine ait evde annesi ile yaşadığı, davalının ise Mardin Artuklu Üniversitesi'nde hizmet satın alma yolu ile temizlik işçisi olarak çalıştığı, aylık ortalama 1.200TL civarında gelirisinin olduğu anlaşılmaktadır. Yoksulluk durumu; günün ekonomik koşulları ile tarafların sosyal ve ekonomik durumları ve yaşam tarzları birlikte değerlendirilerek takdir edilmelidir. Yoksulluk nafakası, ahlaki ve sosyal düşüncelere dayanır. Onun içindir ki bilimsel öğretilerde: "Evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğindedir" şeklinde açıklamalara yer verilmiş bulunmaktadır (Akıntürk, Turgut: Aile Hukuku, 2. cilt, İst. 2002, sh.294). Davalının aylık gelir durumuna göre değerlendirildiğinde, çalışarak elde ettiği gelir ile aldığı nafaka miktarı toplandığında, davalıyı yoksulluktan kurtaracak nitelikte bulunmadığının kabulü gerekir. Mahkemece dava tarihindeki şartlara göre davalının yoksulluğunun ortadan kalkmadığı, asgari ücret sınırındaki gelirisinin varlığının yoksulluk nafakasının tamamen kaldırılmasına neden olmayıp indirmeye karar verilebileceği, davacının dava dilekçesindeki kaldırma talebi içinde indirme talebinin de olduğu (çoğun içinde az da vardır ilkesi gereğince) gözetilerek bir karar verilmesi gerekirken, yanılığılı değerlendirme sonucu davanın tamamen kabulü doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir." (Yarg. 3. HD. T. 08.03.2017, E. 2016/13604, K. 2017/2711), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 17.04.2018).

115 " Dava yoksulluk nafakasının kaldırılması mümkün olmadığı takdirde miktarının indirilmesi istemine ilişkindir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun maddesi; 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere Türk Medeni Kanununun 118-395 maddelerinden kaynaklanan bütün davaların Aile Mahkemesinde bakılacağını hükme bağlamıştır.2005 tarih ve .../673-617 sayılı HGK kararı uyarınca Aile Mahkemesi kurulmayan yerlerde Hakimler ve Savcılar ... Kurulunca belirlenen Asliye ... Mahkemelerinde davanın Aile Mahkemesi sıfatı ile görülüp karara bağlanması gerekir. Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her

Yoksulluk nafakasının ancak mahkeme kararıyla kaldırılmasının mümkün olduğu nafaka alacaklısının evli olmaksızın fiilen evli gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hallerinde nafakanın hangi andan itibaren son bulunduğu ortaya konulması önem taşımaktadır. Yoksulluk nafakasının kendiliğinden son bulunduğu taraflardan birinin ölümü ile nafaka alacaklısının evlenmesinde ölüm ve evlenme olgusunun gerçekleştiği anda nafaka son bulmaktadır. Nafakanın mahkeme kararıyla son bulunduğu hallerde ise yoksulluk davasının kaldırılması kararı verildiği takdirde nafaka hükmün verilme ya da kesinleşmesi tarihinden itibaren değil dava tarihinden itibaren ortadan kalkar.

Nafaka yükümlüsü nafakanın kaldırılması davası esnasında nafakayı ödemeyi sürdürdüğünden, davasının kabul edilmesi durumunda nafaka, davanın açılma tarihi itibarıyla son bulacağından nafaka yükümlüsünün davanın açıldığı tarih sonrasında ödediği nafaka miktarını faizi ile beraber sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca talep edebilmesi mümkündür¹¹⁶. Kanunda gösterilen nafakanın sona ermesi koşulları gerçekleşmesine karşın nafaka yükümlüsünün nafakanın kaldırılması davası açmayıp nafaka borcunu ifa etmeyi sürdürmesi durumunda ise ödenen bu nafakaların iadesinin talep edilmesi mümkün değildir¹¹⁷.

Şimdi mahkeme kararıyla nafakanın sona erme halleri üzerinde durmaya çalışalım.

1. Fiilen Evli Gibi Yaşama

TMK m. 176/3 hükmünde nafaka alacaklısının evli olmaksızın fiilen evli gibi yaşaması yoksulluk nafakasının ortadan kalkmasını sağlayan bir neden olarak kabul edilmiştir¹¹⁸. Ancak alacaklının evlenmesinden farklı olarak fiilen evli gibi yaşaması nafakayı kendiliğinden ortadan

aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekir. Nafaka kaldırılması veya miktarının indirilmesi istemine ilişkin davaya Aile Mahkemesi sıfatıyla bakılması gerekirken, Asliye ... Mahkemesi olarak yargılamaya devam edilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (Yarg. 3. HD. T. 12.12.2013, E. 14954, K. 17879), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 17.04.2018).

116 UZUN, s. 86; DEMİR, s. 98.

117 RUHİ, s. 55; KAÇAK, s. 175; DEMİR, s. 99.

118 " Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle davalı yararına 2007/1085 esas ve 2008/903 karar sayılı kararıyla aylık irat şeklinde hükmedilen yoksulluk nafakasının Türk Medeni Kanununun 176. maddesinde yer alan "nafaka alacaklısının bir başkasıyla evliymiş gibi yaşaması" sebebiyle kaldırılmış bulunmasına göre davalının bu yöne ilişkin temyiz itirazları yerinde görülmediği..." (Yarg. 2. HD. T. 009.07.2013, E. 14106, K. 19617), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 17.04.2018).

kaldırmamaktadır. Fiilen evli gibi yaşama nedeniyle yoksulluk nafakasının kaldırılması ancak mahkeme kararıyla söz konusu olabilir. Mahkemenin bu yönde bir karar alabilmesi de nafaka yükümlüsünün nafaka alacaklısının fiilen evli gibi yaşadığını ileri sürerek nafakanın kaldırılmasını talep etmesi halinde mümkündür¹¹⁹. Örneğin nafaka alacaklısı kadının nafakayı almayı sürdürmek için başka bir erkekle resmi olarak evlenmeksizin evli gibi yaşaması halinde nafaka borçlusunun talebi üzerine mahkeme nafakanın kaldırılmasına karar verir¹²⁰. Resmi nikâhla evlenmeksizin dini nikâhla yaşamak da fiilen evli gibi yaşama kapsamındadır¹²¹.

Fiilen evli gibi yaşamanın haysiyetsiz hayat sürmeden bağımsız bir şekilde yoksulluk nafakasını sona erme nedeni olarak düzenlenmesi

119 " Dava dilekçesinde yoksulluk nafakasının arttırılması istenilmiş, davalı davanın reddini savunmuş, mahkemece artış istemi reddedilerek davacının başka birisiyle karı-koca gibi yaşadığı gerekçesiyle daha önce hüküm altına alınan nafakanın kaldırılması cihetine gidilmiştir. Dosyada toplanan delillere göre artış isteminin reddedilmiş olmasında bir isabetsizlik yoktur. Ancak, TMK. 176/3. maddesinde, yoksulluk nafakasının, alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan maddeye göre nafakanın kaldırılabilmesi için usulüne uygun olarak harcı da ödenmek suretiyle açılmış bir davanın (ya da karşılık davanın) bulunması gerekir. Mahkemece açılmış böyle bir dava olmadan nafakanın kaldırılmasına karar verilmiş olması doğru görülmemiştir." (Yarg. 3. HD. T. 04.02.2003, E. 3873, K. 3699), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 17.04.2018).

120 "...Davacı ve davalı kadın başka biri ile evlilik dışı ilişki yaşamaktadır. Bu nedenle kadının açtığı yoksulluk nafakasının arttırılması davasının reddi, kocanın açtığı yoksulluk nafakasının kaldırılması davasının kabulü ve yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken (TMK. md. 176/3) yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir." (Yarg. 2. HD. T. 26.05.2003, E. 6834, K. 7651), ÖZUĞUR, s. 375-376; " Medeni Kanunun 145. maddesi; sözleşme yahut hüküm ile kendisine yoksulluk nafakası takdir edilmiş eşin yoksulluğunun zail olması, haysiyetsiz hayat sürmesi, bir evlenme akti olmadan fiilen karı koca gibi yaşaması, yeniden evlenmesi veya eşlerden birinin ölmesi halinde nafakanın kaldırılacağını hükme bağlamıştır. Toplanan delillerden kendisine yoksulluk nafakası bağlanan davalının muhtelif tarihlerde birçok kişi ile ilişki kurduğu, N. İsimli şahısla karı koca hayatı yaşadığı anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında, yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi gerekir." (Yarg.2. HD. T. 23.03.2001, E. 3871, K. 4490), ÖZUĞUR, s. 417; "... Medeni Kanunun 175. maddesinde; "boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, kusuru daha ağır olmamak şartıyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir" hükmü getirilmiştir. Türk Medeni Kanununun 176 ncı maddesinde ise irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafaka veya maddi tazminatın, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi, taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkacağı, alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılacağı hükme bağlanmıştır. Davalı kadının davacıdan boşandıktan sonra başka bir kişi ile evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi birlikte yaşadığı anlaşıldığından, yoksulluk nafakasının kaldırılması talebinin kabulü gerekirken, yanılığlı değerlendirme sonucu reddi yönünde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır." (Yarg. 2. HD. T. 11.05.2011, E. 7688, K. 8070), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

121 ÖZTAN, Aile, s. 854; KAÇAK, s. 174; DEMİR, s. 103; ŞEREN DEMİREL, s. 44.

isabetlidir. Çünkü bir kimsenin boşandıktan sonra başka birisiyle evlenmeden birlikte yaşaması haysiyetsiz bir yaşam sürme anlamını taşımamaktadır¹²².

Yoksulluk nafakasının fiilen evli gibi yaşanması ve haysiyetsiz hayat sürme hallerinde ortadan kalkması 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 145. maddesinde 3444 sayılı kanunla yapılan değişiklikle kabul edilmiştir. Bu sebepler 4721 sayılı TMK'nın 176. maddesinde aynen korunmuştur. Benzer bir düzenlemenin bulunmadığı İsviçre Hukukunda ise Federal Mahkeme yeniden evlenmeyerek metres hayatı sürdüren kişinin nafaka talebinin hakkın kötüye kullanılması oluşturduğuna karar vermiştir¹²³. Gerçekten de nafaka alacaklısının evlenmek yerine fiilen evli gibi yaşamasının hakkın kötüye kullanılması bağlamında değerlendirildiğinde evlilikten farklı tutulmaması gerektiği ifade edilmektedir¹²⁴. Ayrıca bu durumun normun kötüye kullanılması oluşturacağı ve aynı zamanda haysiyetsiz hayat sürme şeklinde de anlaşılacağı ileri sürülmektedir¹²⁵. Yargıtay ise eski bir kararında kimsenin evlenmeye zorlanamayacağını, kadının nafaka alabilmek için evlenmediği ve böylece hakkını kötüye kullandığı yolundaki iddianın hukuksal bir değer taşımadığını belirtmiştir¹²⁶. Kanun koyucu, hâlihazırda TMK m. 176/3 hükmünde evli olmaksızın fiili olarak evli gibi yaşanmasını alacaklının talebi üzerine mahkeme kararı ile nafakaya son veren bir sebep olarak kabul etmiştir. Hükmün karşıt anlamından bu nedene dayalı talep olmadıkça nafakanın kaldırılmayacağı anlaşılmakta ve böylece açılmış nafakanın arttırılması gibi bir davada alacaklının fiilen evli gibi yaşaması anlaşılrsa dahi hâkim tarafından alacaklının hakkını kötüye kullandığından bahisle nafakayı kaldıramayacağı sonucuna ulaşılabilmektedir.

Fiilen evli gibi yaşamanın yoksulluk nafakasına son verilmesini gerektiren bir hal olarak düzenlenmesinin gerekçesi olarak nafaka alacaklısının hayatının birlikte yaşadığı kimse tarafından idame ettirildiği ya da idame ettirilme ihtimalinin varlığı gösterilmektedir¹²⁷. Yargıtay'a göre de evlenmeksizin karı koca hayatı yaşanması

122 UZUN, s. 78; Boşanmış bir kadının evlenmeksizin başka bir erkekle birlikte yaşamasının haysiyetsiz hayat sürme olarak nitelendirilmesinin adaletsiz sonuçlara yol açabileceği, örneğin böyle bir kabulün aynı evde yaşama olmasa dahi yoksulluk nafakasının kesilmesi tehlikesini beraberinde getirdiğine ilişkin bkz. TOSUN, s. 71 dn. 57.

123 OĞUZMAN, s. 166-167.

124 ERDEM, s. 207.

125 DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 155.

126 Yarg. 2. HD. T. 04.04.1977, E. 2513, K. 2820, YALÇINKAYA / KALELİ, s. 1827 dn. 3695.

127 ARBEK, s. 150; UZUN, s. 78.

durumunda nafaka alacaklısının geçiminin birlikte yaşadığı kimse tarafından sağlandığı aksi ispat edilinceye kadar kabul edilmelidir¹²⁸.

Fiilen evli gibi yaşanmasının yoksulluk nafakasını ortadan kaldıran bir hal olarak kabul edilmesiyle nafaka alacaklısının sırf nafakanın kesilmemesi amacıyla resmi evlilik yapmaksızın birlikte yaşamasının önüne geçilmiştir¹²⁹. Böylece nafaka alacaklısının resmi evlilik yapmadığı için yoksulluk nafakası almaya devam etmesi engellenmektedir¹³⁰. Önemle belirtelim ki nafaka alacaklısının fiilen evli gibi yaşadığı kimseden sonradan ayrılmış olması yoksulluk nafakasının devamını haklı göstermez¹³¹.

Doktrinde cinsel birlikteliği de içermesi koşuluyla eşcinsel birlikteliğin de nafaka alacaklısının başkasıyla fiilen evli gibi yaşaması anlamına geleceği ileri sürülmektedir¹³². Ayrıca nafaka alacaklısının birlikte yaşadığı kimsenin aralarında evlenme engellerinden birini taşıdığı hallerde dahi fiilen evli gibi yaşama koşulunun gerçekleştiğinin kabul edilmesi ve bu nedene dayalı olarak nafaka yükümlüsünün

128 " Toplanan delillerden davacının gayri resmi evliliğinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Gayri resmi de olsa fiili beraberlik devam ettiğine göre, koca durumundaki kişinin kadının geçimini sağladığının aksi ispat edilinceye kadar kabulü gerekmektedir. 3444 sayılı yasa ile değişik olan Medeni Kanunun 145. maddesi yoksulluk nafakası alan eşin gayri resmi evlenmesini nafakanın kaldırılması nedeni sayarken bu hususu vurgulamayı amaçlamaktadır. Davacı evlilik dışı ilişki içinde olduğu kişinin geçimini sağlamadığını iddia ve ispat etmemiştir. O halde mahkemece isteğin reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde nafakaya hükmedilmesi doğru görülmemiştir." (Yarg. 2. HD. T. 04.10.1996, E. 6779, K. 9716), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 17.04.2018).

129 KILIÇOĞLU, s. 138.

130 "...Medeni Kanun 176/3'üncü maddesi gereğince; <<İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılır.>> Yukarıda anılan madde gereğince nafaka alacaklısı kadının evlenme olmadan da fiilen evliymiş gibi yaşaması da nafakanın kaldırılması için yeterli sebep olduğu gözetilmeden yalnızca davalının resmi nikâh yapmadığı gerekçesiyle davanın reddi doğru görülmemiştir..." (Yarg. 3. HD. T. 19.12.2012, E. 21982, K. 26155), UYAR, Talih / UYAR, Alper / UYAR, Cüneyt, Türk Medeni Kanunu (Bibliyoğrafyalı-Gereğçeli-İçtihatlı) Aile Hukuku (MK. 175-202) Cilt II, Bilge Yayınevi, Ankara 2016, s. 2023-2024.

131 "...Boşanma kararı 4.1.2010 tarihinde kesinleşmiş, eldeki dava ise 20.07.2012 tarihinde açılmıştır. Boşanmadan sonra davalının, 2011 yılı Haziran ayından 2012 yılı Nisan ayına kadar bir başka erkekle fiilen evliymiş gibi birlikte yaşadığı, yapılan soruşturma ve toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Bu hal, yoksulluk nafakasının kaldırılması sebebidir. Daha sonra bu şahıstan ayrılmış olması, yoksulluk nafakasının devamını haklı göstermez. Türk Medeni Kanunu'nun 176/3. maddesi şartları gerçekleşmiştir. İsteğin kabulü ile davalı lehine boşanma kararı ile hükmedilen aylık irat şeklindeki yoksulluk nafakasının dava tarihinden itibaren kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken yetersiz gerekçe ile reddi doğru bulunmamıştır." (Yarg. 2. HD. T. 03.03.2014, E. 2013/20565, K. 4474), UYAR / UYAR / UYAR, s. 1954.

132 GENÇCAN, s. 1155 dn. 887.

davasının dikkate alınması gerektiği savunulmaktadır¹³³. Biz bu görüşlere iştirak edemiyoruz. Kanaatimizce fiilen evli gibi yaşamadan esasen evlenebilecek olan kimselerin nafaka alacaklısının nafakadan mahrum kalmaması için resmi evlilik yapmak yerine evlenmeksizin birlikte yaşama yolunu tercih etmeleri anlaşılmalıdır. Bu çerçevede aynı cinsten bir kimseyle birlikte yaşamaktaysa bu halde fiilen evli gibi yaşamasından değil haysiyetsiz hayat sürmeden bahsedilebilir. Aynı şekilde aralarında evlenme akdi yapılması mümkün olmayan kimseler arasındaki fiili birliktelikler fiilen evli gibi yaşamaya değil haysiyetsiz yaşam sürme kapsamında nafakanın kaldırılmasına yol açmalıdır.

TMK m.176/3 hükmünde fiilen evli gibi yaşamanın süresi konusunda bir belirleme yapılmış değildir. Ancak yine de böyle bir ilişkinin kısa da olsa bir süre devam etmesi gerekir¹³⁴.

Nafaka alacaklısının resmi olarak evlenmeksizin fiilen evli gibi yaşaması tanık dâhil her türlü delil ile kanıtlanabilir¹³⁵. Bu konuda tarafların aynı evde yaşamaları, farklı yerlerde yaşamalarına karşın üçüncü kimsenin nafaka alacaklısının evinde geçirdiği süre ve onun geçimine katkısı, uzun süren nişanlılık, imam nikâhı kıyılması vb. olgular temelinde fiilen evli gibi yaşama olgusu ve bu olgunun yoğunluğunu ortaya koyabilir¹³⁶. Her somut olayda birlikte yaşama olgusunun bulunup bulunmadığını hâkim takdir edecektir.

Örneğin bir Yargıtay kararında; tanık anlatımlarının yanı sıra nafaka alacaklısı ve çocuklarının bir soruşturma dosyasında böyle bir ilişki yaşandığına dair beyanları sonucunda fiilen evli gibi yaşama olgusuna ulaşılarak yoksulluk nafakasının kaldırılması gerektiği sonucuna varılmıştır¹³⁷. Nafaka alacaklısının boşandıktan sonra dünyaya getirdiği

133 Bu görüş ve ayrıntılı bilgi için bkz. DEDE, s. 561-562.

134 "...davalı kadının kısa bir süre de olsa, bir başkasıyla evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşadığı anlaşılmaktadır. Türk Medeni Kanununun 176/3. maddesi koşulları oluşmuştur. Davacının yoksulluk nafakasının kaldırılması talebinin kabulüne karar vermek gerekirken..." (Yarg. 2. HD. T. 10.02.2005, E. 15674, K. 1697), GENÇCAN, s. 1155.

135 ÖZÜĞÜR, s. 302; " İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması halinde mahkeme kararıyla kaldırılır. (TMK.m.176/3) Davalı kadının gayriresmi evli olarak başka biriyle yaşadığı tanık beyanlarından anlaşılmakta olup, yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." (Yarg. 2. HD. T. 17.05.2006, E. 1415, K. 7669), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

136 DEDE, s. 562.

137 " Türk Medenin Kanununun 176/3. maddesinde, yararına yoksulluk nafakası taktir edilen kadının evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması halinde mahkeme kararı ile nafakanın kaldırılacağı öngörülmüştür. Somut olayda davalının ablası ve davalının komşusu olan şahıslar tanık sıfatıyla dinlenmiş davalının Fahri isimli kişi ile karı koca hayatı yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Davacı tarafından delil olarak dayanan Batman Cumhuriyet

çocuğunun başka bir erkek tarafından tanınmış olması da fiilen evli gibi yaşama olgusunun varlığının ispatında rol oynayabilmektedir¹³⁸. Yargıtay başka bir kararında nafaka alacaklısı kadının boşandıktan sonra başka bir erkekle evlenme olmaksızın üç gün birlikte olması ve bu ilişkiden çocuğu olmasının fiilen evli gibi yaşama koşulunu sağladığına hükmetmiştir¹³⁹. Başka bir karara konu olan olayda da; nafaka alacaklısı kadının başka birisiyle imam nikâhlı olduğunu söylediği ablası ve oğlunun beyanları ile ev ve stüdyoda çekilen fotoğraflarda imam nikâhlı olduğu iddia edilen kimseyle yakınlığı vb. hususlar nazara alınarak fiilen evli gibi yaşama olgusu sabit görülerek nafakanın kaldırılmasına karar verilmiştir¹⁴⁰.

Başsavcılığının 2012/11185 soruşturma sayılı dosyasında da müşterek çocuklar, anneleri ve kendilerinin Fahri isimli şahısla birlikte yaşadıklarını beyan ettikleri gibi davalı da yine bu dosyada Fahri ve iki çocuğu ile birlikte yaşadığını, Fahri ile dört ay önce evlendiğini beyan etmiştir. O halde davalının evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşadığı sabit olup, Türk Medeni Kanununun 176/3. maddesi koşulları oluşmuştur. Davacının yoksulluk nafakasının kaldırılması talebinin kabulüne karar vermek gerekirken istemin reddi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.” (Yarg. 2. HD. T. 17.12.2013, E. 12629, K. 29821), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

138 “... Somut olayda; tarafların Aile Mahkemesi'nin tarafların boşanmalarına ve davalı lehine 200 TL yoksulluk nafakasına hükmedilmiş ve karar 3.2.2011 tarihinde kesinleşmiştir. Yargılama sırasında kolluk marifetiyle yapılan ekonomik ve sosyal durum araştırmasında davalının ... adlı kişi ile yaşadığı ve geçimini ...'nın sağladığı, davalının nüfus kayıt örneğinde ... adlı çocuğunun ... tarafından tanındığı tespit edilmiştir. Öyle ise mahkemece; somut olayda, TMK'nun 176/3 maddesinde ifadesini bulan "evlilik dışı birlikte yaşama" olgusunun gerçekleştiği gözetilip, davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.” (Yarg. 3.HD T. 29.02.2016, E. 2015/17419, K. 2016/2787), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

139 “Davada, aylık 15.000.000 lira yoksulluk nafakasının artırılarak 40.000.000 liraya yükseltilmesi, birleştirilen 2002/19-2003/23 sayılı karşı davada ise davacının köyden bir şahısla imam nikahı ile evlenerek o şahıstan çocuk sahibi olması nedeniyle yoksulluk nafakasının kaldırılması talep edilmiş, mahkemece nafakanın artırılması davasının kısmen kabulü kaldırılmasına dair birleştirilen davanın ise davacının Murat Buruncuk isimli şahısla 3 gün birlikte olması ve bu kişiden çocuğunun olması TMK'nun 176/3 maddesinde belirtilen hallerden hiç birine uymadığı gerekçesiyle reddi cihetine gidilmiş, hüküm davalı (karşı davacı) tarafından temyiz edilmiştir. Medeni Kanununun 175. maddesinde; "Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, kusuru daha ağır olmamak şartıyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir" hükmü getirilmiştir. TMK'nun 176. maddesinde ise irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafaka veya maddi tazminatın, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi, taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkacağı; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılacağı hükme bağlanmıştır. Somut olayda, davacı kadının davalıdan boşandıktan sonra baba evinden ayrılarak aynı köyden Murat Buruncuk isimli şahıs ile evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi birlikte yaşadığı ve bu birliktelikten bir çocuk dünyaya getirdiği subuta ermiş olup, kanunda fiilen evliymiş gibi birlikte yaşamanın süresi konusunda bir tahdit bulunmadığına göre nafakanın kaldırılması talebinin kabulü gerekirken yanlışlı değerlendirme sonucu reddi yönünde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” (Yarg. 3. HD. T. 11.12.2003, E. 14484, K. 14212), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

140 Yarg. HGK. T. 22.12.2010, E. 3-634, K. 677, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

Öğretide ileri sürülen bir görüşe göre; tarafların nafaka alacaklısının evlenmesi halinde de nafakanın devam edeceğine dair bir anlaşma yaptıkları bir durumda alacaklının fiilen evli gibi yaşamasında da nafaka varlığını devam ettirir. Bununla beraber nafaka alacaklısının fiilen evli gibi yaşaması onu yoksulluktan kurtarmaktaysa nafaka yükümlüsünün alacaklının yoksulluğunun ortadan kalkmasına dayalı olarak nafakanın kaldırılmasını isteyebileceği savunulmaktadır¹⁴¹.

2. Yoksulluğun Ortadan Kalkması

TMK m. 176/3 hükmünde nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması yoksulluk nafakasına son verilmesini sağlayan bir neden olarak kabul edilmiştir. Zira yoksulluğun ortadan kalkması, nafakanın varlık gerekçesini ve temel koşulunun son bulduğunu göstermektedir¹⁴². Ancak nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması nafakayı kendiliğinden ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedene dayalı olarak yoksulluk nafakasının kaldırılması ancak nafaka borçlusunun istemi üzerine mahkeme kararıyla söz konusu olabilir¹⁴³. Uygulamada yoksulluk nafakasının kaldırılmasına ilişkin davaların büyük çoğunluğunun bu temelde olduğu görülmektedir¹⁴⁴.

Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması kendisini geçindirmeye yetecek miktarda gelir düzeyine kavuşmuş olmasını ifade etmektedir¹⁴⁵. Diğer bir deyişle yoksulluğun ortadan kalkmasına dayalı olarak nafakanın sona ermesi için nafaka alacaklısının yoksulluktan kurtulmasına yetecek düzeyde gelir sahibi olması gerekmektedir¹⁴⁶. Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalktığı kabul edilebilmesi içinse asgari ücret düzeyinin üzerinde gelirinin bulunması

141 ARBEK, s. 150; BAŞPINAR, Murat, "Boşanmanın Mali Sonuçları ve Özellikle Maddi ve Manevi Tazminat", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008, s. 53.

142 ERDEM, s. 207; TOSUN, s. 70.

143 " T.M.K.'nin 175.maddesi "Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir." hükmünü getirmiştir. (MK.md.144) T.M.K.'nin 176/3.maddesinde de yoksulluk nafakasının yoksulluğun ortadan kalkması halinde mahkeme kararı ile kaldırılacağı hükme bağlanmıştır. Nafakanın yoksulluğun ortadan kalkması nedeniyle mahkemece sona erdirilebilmesi için usulüne uygun olarak açılmış bir davanın bulunması gerekir. Nafaka borçlusunu olan davalı tarafından bu iddia ile açılmış bir dava bulunmamaktadır. O halde mahkemece sadece nafakanın arttırılmasına karar verilmesi ile yetinilmesi gerekirken, ortada açılmış bir dava olmadan nafakanın kaldırılmasına da karar verilmiş olması doğru görülmemiştir." (Yarg. 3. HD. T. 23.03.2004, E. 1930, K. 2575), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

144 UZUN, s. 81.

145 ATEŞ, s. 566.

146 KILIÇOĞLU, s. 138.

ve gelirinin devam etmesi gerekmektedir¹⁴⁷. Nafaka alacaklısının yoksulluğunu ortadan kaldıran gelirin kaynağının bir meslek ya da sanat sahibi olması veya kendisine miras intikal etmesi vb. olması fark yaratmaz¹⁴⁸. Yoksulluk nafakasına hükmedildikten sonra nafaka alacaklısının gelir getirici bir işe girmesi, çalışması karşılığında yoksulluk durumundan kurtulması, şans ve talih oyunlarından elde ettiği gelir ya da kendisine intikal eden miras veya bağış ya da anne veya babasının sosyal güvenlik kuruluşu üyesi olması halinde onların ölümüyle kendisine maaş bağlanması gibi yollarla yoksulluktan kurtulmasıyla yoksulluk nafakasının kaldırılması mahkemeden istenebilir¹⁴⁹. Nafaka alacaklısının herhangi bir sebeple yoksulluğunun ortadan kalkması halinde nafakanın kaldırılması için açılan dava sonucunda hâkim tarafından dava tarihinden itibaren nafakanın kaldırılmasına hükmedilir¹⁵⁰.

Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkıp kalkmadığının belirlenmesinde asgari ücreti aşan devamlı bir gelirin bulunması gerektiğini ifade etmiştik. Örneğin nafaka alacaklısı kadının memur olarak işe başlaması halinde asgari ücreti aşan düzeyde devamlı bir gelir elde etmeye başlamasıyla yoksulluktan kurtulduğu söylenebilir¹⁵¹. Ancak boşandıktan sonra nafaka alacaklısının çalışmaya başlaması, emekliye ayrılması ya da yetim aylığı almaya başlaması vb. hususlar tek

147 "... Somut olayda; tarafların 27.01.2011 tarihinde kesinleşen karar ile boşandıkları, davalıya aylık 300.00.- TL yoksulluk nafakası bağlandığı, davalı kadının geçici işçi olarak otelde çalıştığı, 900.-TL maaş aldığı ancak çalışmalarının sürekli olmadığı anlaşılmaktadır. Davalının aldığı nafaka ile geçinmesi günümüz ekonomik koşullarında mümkün görünmediği gibi işinin devamlı ve güvenli olacağı da belli değildir. Davalının yoksulluğunun ortadan kalktığı kabul edilebilmesi için; asgari ücret düzeyinin üzerinde gelirinin bulunması ve gelirinin devam etmesi gerekmektedir. O halde, mahkemece; nafaka alacaklısı kadının yoksulluğunu ortadan kaldırır şekilde gelir elde etmediği ve düzenli gelir getiren bir işinin bulunmadığının anlaşılması karşısında, TMK'nın 4. maddesinde vurgulanan hakkaniyet ilkesi nazara alınmak suretiyle, nafakanın kaldırılmasına karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir." (Yarg. 3. HD. T. 06.03.2017, E. 2016/9614, K. 2017/2483), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

148 KILIÇOĞLU, s. 138.

149 ÖZUĞUR, s. 302; DOĞAN, s. 93; DEMİR, s. 104.

150 ÖZUĞUR, s. 302; KAÇAK, s. 174.

151 "... Somut olayda; tarafların, 06/06/2014 tarihinde boşandıkları, boşanma kararı ile davalı lehine aylık 300 TL yoksulluk nafakasına hükmedildiği, davalının daha sonra zabıt katibi olarak çalışmaya başladığı, 2.100,00 TL maaş aldığı, babasına ait evde oturduğu, davacının ise DSİ'de memur olduğu, 2.060,00 TL maaş aldığı, 400,00 TL kira ödediği anlaşılmaktadır O halde, mahkemece; davalının boşanma tarihinden sonra memur olarak çalışmaya başladığı, sürekli ve düzenli bir gelirinin olduğu belirlenmekle; nafaka alacaklısı kadının yoksulluğunun ortadan kalktığı anlaşıldığından yoksulluk nafakasının tamamen kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken..." (Yarg. 3. HD. T. 25.01.2017, E. 2016/10053, K. 2017/597), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

başına yoksulluktan kurtulduğu ve bu nedenle nafakanın kaldırılmasını gerektirmez. Ancak alacaklının gelir elde etmeye başlaması nafakada indirim yapılmasına yol açabilir¹⁵². Yargıtay'a göre nafaka alacaklısının aldığı asgari ücretin yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli harcamalarını karşılaması beklenemez¹⁵³. Bu nedenle nafaka alacaklısının asgari ücretle

152 "...Somut olayda, tarafların 26.07.2010 tarihinde kesinleşen karar ile boşandıkları söz konusu boşanma ilamıyla davalı lehine aylık500 TL nafakaya hükmolunduğu ve nafakanın her yıl enflasyon oranında artırılması noktasında tarafların uzlaşa sağladıkları, bu doğrultuda davalının hali hazırda700, 00 TL yoksulluk nafakası ödediği ve davalı kadının boşandıktan sonra emekliye ayrıldığı anlaşılmıştır.... Genel Kurulunun yerleşik kararlarında "asgari ücretle çalışılmakta bulunulması" yoksulluk nafakası bağlanmasını veya yoksulluk nafakasının ortadan kaldırılmasını gerektiren bir durum olarak kabul edilmemiştir. Ancak, Yerleşik ...'ın uygulamalarına göre asgari ücretin yoksulluğu ortadan kaldırmadığı ilke olarak kabul edilmiştir (HGK'nun2002 gün397 E-339 K. Sayılı kararında olduğu gibi). Bu nedenle davalının geliri yoksulluğu ortadan kaldırmayıp, yoksulluk nafakasının kaldırılması talebi, azaltılması talebini de içermekte olup, bu durum nafakanın miktarını tayinde ve indirilmesinde etken olarak dikkate alınmalıdır. Mahkemece yapılacak iş, dava tarihi itibarıyla davalının emekliliğe hak kazanıp kazanmadığı hususunu araştırarak, davalı dava tarihi itibarıyla emekliliğe hak kazanmışsa; tarafların sosyo-ekonomik durumları nazara alınarak yoksulluk nafakası miktarında hakkaniyete uygun bir indirim yapmaktan ibarettir." (Yarg. 3. HD. T. 18.12.2013, E. 15046, K. 18211), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 18.04.2018); " Somut olayda, tarafların anlaşmalı olarak boşandıkları, davalıya aylık 300,00 TL yoksulluk nafakası bağlandığı, kararın 21.6.2012 tarihinde kesinleştiği, davacının polis memuru olduğu, aylık 2.950,00 TL maaşı aldığı, 750 TL kira ödediği, evlendiği, davalı kadının ise boşanmadan sonra aylık 566,00 TL yetim maaş aldığı dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Yerleşik Yargıtay'ın uygulamalarına göre asgari ücret seviyesindeki gelirin de yoksulluğu ortadan kaldırmadığı ilke olarak kabul edilmiştir (HGK'nun 1.5.2002 tarihli kararında olduğu gibi). Davalının geliri yoksulluğu ortadan kaldırmamakla birlikte ekonomik durumunda iyileşme olduğu, bu durumun da sadece nafaka miktarının tayininde nazara alınacağı hususu gözetilmeksizin davanın tümünden reddine karar verilmesi doğru görülmüştür. Mahkemece yapılacak iş, tarafların sosyo-ekonomik durumları nazara alınarak yoksulluk nafakası miktarında hakkaniyete uygun bir indirim yapmaktan ibarettir." (Yarg. 3. HD. T. 20.06.2016, E. 6732, K. 9570), Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 18.04.2018).

153 " Dava, yoksulluk nafakasının kaldırılması talebine ilişkindir. TMK'nun 176/3.maddesi uyarınca; irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılır. Davacı; yukarıdaki yasa hükmü gereğince; davalının yoksulluğunun zail olduğu iddiasıyla nafakanın kaldırılmasını istemektedir. Bu durumda, öncelikle yoksulluk kavramı üzerinde durmak gerekir.Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 07.10.1998 tarih ve 1998/2-656-688 sayılı kararında da kabul edildiği gibi yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür (eğitim) gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanları yoksul kabul etmek gerekir. Hemen belirtmek gerekir ki; Hukuk Genel Kurulu'nun yerleşik kararlarında <asgari ücret seviyesinde gelire sahip olunması> yoksulluk nafakası bağlanmasını olanaksız kılan bir olgu kabul edilmediği gibi asgari ücretin üzerinde gelire sahip olunması da yoksulluk nafakası bağlanmasını olanaksız kılan bir olgu olarak kabul edilmemiştir. (HGK. 07.10.1998 gün, 1998/2-656 E, 1998/688 K. 26.12.2001 gün 2001/2-1158-1185 sayılı ve 01.05.2002 gün 2002/2-397-339 sayılı kararları). Bu durumda ancak nafakanın miktarını tayinde etken olarak dikkate alınmalıdır. Somut olayda tarafların 12.03.2012 tarihinde boşandıkları, davacının perdecide asgari ücretle çalıştığı, evli olduğu,

ya da geçici nitelikte, sabit ve güvenceli olmayan bir işte çalışması halinde yoksulluk nafakası kaldırılamaz¹⁵⁴. Yargıtay nafaka alacaklısının

eşinin çalışmadığı, davalının boşandıktan sonra öğrenci yurdunda çalıştığı, asgari ücret düzeyinde gelir elde ettiği ve 3 yaşındaki çocuğu ile birlikte yaşadığı dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Nafaka alacaklısı kadının, aldığı asgari ücretin yukarıda belirtilen zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılaması beklenemez. Başka bir anlatımla, davalının eline geçen toplam gelir miktarı, onu yoksulluktan kurtaracak mahiyette değildir. Bu nedenle davalının geliri yoksulluğu ortadan kaldırmayıp, bu durumun sadece nafaka miktarının tayininde nazara alınacağı hususu gözetilmeksizin davanın tümünden kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir. O halde, mahkemece yapılacak iş; tarafların sosyal ve ekonomik durumları gözetilip, nafaka takdir edilirken taraflar arasında mevcut olan denge durumu da dikkate alınarak, TMK'nın 4. maddesinde vurgulan hakkaniyet ilkesi gereğince, nafakanın uygun bir miktarda indirilmesine karar vermek olmalıdır." (Yarg. 3. HD. T. 23.10.2013, E. 12156, K. 14691), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 19.04.2018).

154 "Adana 4. Aile Mahkemesi'nin 2011/519 Esas 2012/287 Karar sayılı kararı ile tarafların boşanmalarına ve davalı lehine aylık 300 TL yoksulluk nafakasına karar verilmiştir. Somut olayımızda, davalı kadın boşanma sırasında bir işte çalışmamaktadır. Kendisine aylık 300 TL yoksulluk nafakası bağlanmıştır. Davalının çalışmaya başladığı iş, her an için sona erdirilebilecek bir iş olup, sabit ve güvenceli bir iş değildir. Geçici işlerde çalışmak yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Boşanmadan sonra SGK'ı işe girmiştir. Günümüz ekonomik koşullarında aldığı nafaka ile geçinmesi mümkün olmadığına göre; işe girip çalışması zorunluluk arz etmektedir. O halde; mahkemece, asgari ücretin yoksulluğu ortadan kaldırmayacağı, kaldırma talebi azaltma talebini içermekte olup, bu durumun nafaka miktarının indirilmesinde etken olarak dikkate alınacağı da değerlendirilerek, sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (Yarg. 3. HD. T. 07.09.2015, E. 9825, K. 13574), UYAR / UYAR / UYAR, s. 1922; "...Somut olayda, her ne kadar davalı kadının 739 TL aylık ücretle bir işyerinde çalıştığı ve aldığı bu ücretin onu yoksulluktan kurtaracağı iddia edilmişse de; davalının çalıştığı işin sabit ve güvenceli bir iş olmaması, davalının Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı İtfaiye Daire Başkanlığı'nda çalışıyor olması, maddi durumu itibarıyla davalıya nazaran daha iyi bir durumda bulunması nedeniyle, davalı lehine hükmedilen aylık 250 TL yoksulluk nafakasının kaldırılması koşullarının oluştuğundan söz edilemez..." (Yarg. HGK. T. 10.06.2015, E. 2014/49, K. 2015/1527), UYAR / UYAR / UYAR, s. 1924-1925; "Davacı vekili; müvekkili ile davalının boşandıklarını, davalı lehine aylık 150,00.- TL yoksulluk nafakasının hüküm altına alındığını, davalının işe girdiğini, yoksulluğun ortadan kalktığını belirterek, yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece, yoksulluk nafakasının dava tarihi itibarıyla kaldırılmasına karar verilmiş, hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir. TMK'nun 176. maddesine göre, yoksulluğun ortadan kalkması halinde mahkemece nafaka kaldırılabileceği gibi, tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın arttırılması ya da azaltılmasına da karar verilebilir. Ancak, HGK'nun yerleşik kararlarında asgari ücretle çalışılmakta bulunulması, yoksulluk nafakası bağlanmasını olanaksız kılan bir olgu olarak kabul edilmediği gibi, yoksulluğu ortadan kaldıran bir durum olarak da kabul edilmemiştir. Somut olayda, davalının fahri öğretici olarak yaz Kur'an kursunda çalıştığı anlaşılmaktadır. Davalının yoksulluk durumu, günün ekonomik koşulları ile tarafların sosyal ve ekonomik durumları ve yaşam tarzları birlikte değerlendirilerek takdir edilmelidir. Mahkemece, davalının işe girdiği belirtilerek yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmiş ise de; bu miktarın günümüz koşullarında davalının geçinmesine yetip yetmeyeceği tartışılmadığı gibi, davalının işin geçici olduğu yönündeki beyanı üzerine bu konuda bir araştırma yapılmamıştır. Davalının aldığı nafaka ile geçinmesi günümüz ekonomik koşullarında mümkün görülmediğine göre, 2006 doğumlu çocuğu ile birlikte yaşamını sürdürebilmesi için işe girip çalışması da zorunluluk arz etmektedir. Çalışmaya başladığı iş ise her an için sona erebilecek nitelikte olup, sabit ve güvenceli de değildir. Yukarıda açıklandığı üzere asgari ücret düzeyinde sürekli ve güvenceli bir gelire sahip olunması bile yoksulluğu ortadan

asgari ücretin üzerinde bir aylık gelirle çalışması halinde dahi alacaklının işçi olarak çalıştığı işin her an sona erebilecek olması, yani sabit ve güvenceli olmaması nedeniyle nafakanın kaldırılması yerine indirilmesi gerektiği görüşündedir¹⁵⁵.

kaldırmadığına göre davanın reddine karar verilmesi gerekirken itibar edilmeyen gerekçeler ile kabulü cihetine gidilmesi doğru görülmemiştir.” (Yarg. 3. HD. T. 13.02.2012, E. 2011/20814, K. 2012/3063), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 19.04.2018).

155 “... Dosyadaki bilgi ve belgelerden; tarafların . karar sayılı ilamı ile anlaşmalı olarak boşandıkları, davalı için 500 TL yoksulluk nafakasına hükmedildiği ve kararın 25/06/2012 tarihinde kesinleştiği; davacının sanayi sitesinde kendi işinde oto tamiri yaptığı, aylık 2.500 TL geliri olduğu, 550 TL kira ödediği, yeniden evlendiği ve bir çocuğunun daha olduğu; davalının ise fabrikada işçi olarak çalıştığı, kayıtlarına göre 2.271 TL maaşı olduğu, boşandığı davacıdan toplam 1500 TL yoksulluk ve iştirak nafakası aldığı, kira ödemediği, annesinin yanında yaşadığı sigortalıdır. Her ne kadar mahkemece; davalı kadının N... isimli bir serum fabrikasında sigortalı olarak işe başladığı, iki yıldır bu şirkette çalıştığı, kayıtlarına göre en son aldığı ücretin 2.271,87 TL olduğu, almış olduğu ücretin asgari ücretin çok üstünde bulunduğu ve çalışması sebebiyle davalının yoksulluğunun ortadan kalktığı sabit olduğu gerekçe gösterilerek davalı lehine hükmedilen yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmiş ise de; davalının çalışmaya başladığı iş, her an için sona erdirilebilecek bir iş olup, sabit ve güvenceli bir iş değildir. Nitekim davalının söz konusu işte sigortalı olarak çalışmakta olduğu dosya kapsamına yansıyan belgeler ile sabittir. Geçici işlerde çalışmak yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Davalının günümüz ekonomik koşullarında aldığı nafaka ile geçinmesi mümkün olmadığına göre; işe girip çalışması zorunluluk arz etmektedir. Hal böyle olunca mahkemece; davalının çalıştığı işin sabit ve güvenceli bir iş olmadığı ve her an için sona erdirilebileceği de dikkate alınmak suretiyle, elde ettiği gelirin yoksulluk durumunu ortadan kaldırmayacağı ancak çoğun içinde az da vardır kuralı gereğince, nafakanın kaldırılması isteminin aynı zamanda nafakanın azaltılması istemini de kapsadığı ve davalının aylık düzenli olarak elde ettiği gelirin mali durumunu olumlu yönde değiştirdiği göz önünde bulundurulurken, nafaka miktarında indirim yapılması hususu üzerinde durularak bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.” (Yarg. 3. HD. T. 19.01.2017, E. 2016/9901, K. 2017/386); “... Somut olayda; tarafların sosyal ve ekonomik durum araştırma sonuçları incelendiğinde, davacının bilgisayar işi yapan bir işyeri sahibi olduğu, aylık 650- 1.000 TL arasında geliri bulunduğu, annesine ait evde eşi ve bir çocuğu ile birlikte oturduğu; davalının ise huzurevinde çalıştığı, aylık 1.150 TL geliri bulunduğu, aylık 400 TL kira ödemesi olduğu anlaşılmaktadır. Davalıya ait maaş bordrosu incelendiğinde 2015 yılı Kasım ayı maaşının 1.203,31 TL olduğu; taraflara ait SGK kayıtları incelendiğinde ise, davacının 2015 yılı Ekim ayına ait prime esas kazancının 1.273,50 TL olduğu; davalının 2015 yılı Ağustos ayına ait prime esas kazancının ise 1.655,55 TL olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar mahkemece; davalının boşanmadan sonra işe girdiği, huzurevinde aylık asgari ücretin %30 fazlası maaş ile sigortalı çalıştığı, davacının ise bilgisayar tamir işi ile iştigal ettiği, maddi durumunun boşanmadan sonra kötüleştiği, borçları ödeyemediği, aradan geçen sürede tarafların maddi durumlarının birbirine denk hale geldiği ve davalının dosyaya yansıyan sosyal ve ekonomik durumuna göre yoksulluk şartının ortadan kalktığı gerekçe gösterilerek davalı lehine boşanma neticesinde hükmedilen aylık 250 TL'lik yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmiş ise de, davalının çalışmaya başladığı iş, her an için sona erdirilebilecek bir iş olup, sabit ve güvenceli bir iş değildir. Nitekim davalının söz konusu işte sigortalı olarak çalışmakta olduğu dosya kapsamına yansıyan belgeler ile sabittir. Geçici işlerde çalışmak ise yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Davalının günümüz ekonomik koşullarında aldığı nafaka ile geçinmesi mümkün olmadığına göre; işe girip çalışması zorunluluk arz etmektedir. Hal böyle olunca mahkemece; davalının sigortalı bir işte çalıştığı, bu işin sabit ve güvenceli bir iş olmadığı da dikkate alınmak suretiyle elde

Nafaka alacaklısının asgari ücret düzeyinde gelir elde etmesi yoksulluk nafakasının tümünden kaldırılmasına yetmemekle beraber nafaka miktarının belirlenmesinde ve gerektiğinde indirilmesinde göz önüne alınabilir¹⁵⁶. Yargıtay bir başka kararında iki katlı bir evi bulunan kadının bu malvarlığı değeri ile yoksulluktan kurtulamayacağına

ettiği gelirin yoksulluk durumunu ortadan kaldırmayacağı, ancak kaldırma talebinin azaltma talebini de içermekte olduğu, bu durumun nafaka miktarının indirilmesinde etken olarak dikkate alınacağı da değerlendirilerek, sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” (Yarg. 3. HD. T. 20.09.2016, E. 7845, K. 11005); “ Somut olayda; taraflar Ankara 3. Aile Mahkemesi'nin 2011/400 Esas ve 2011/454 Karar sayılı ilamı ile anlaşmalı olarak boşandıkları, davalı lehine 300 TL yoksulluk nafakasına ve velayetleri davalıya bırakılan iki müşterek çocuk için 350'şer TL iştirak nafakasına karar verildiği ve kararın 04.04.2011 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Davalı kadın boşanma davasından sonra çalışmaya başlamış, asgari ücret seviyesinin biraz üzerinde gelire kavuşmuştur. Davalının aldığı nafaka ile geçinmesi günümüz ekonomik koşullarında mümkün görünmediğine göre çalışması bir zorunluluk arz etmekle birlikte, asgari ücret seviyesinin bir miktar üzerindeki geliri de davalıyı yoksulluktan kurtaracak düzeyde değildir. O halde, mahkemece yapılacak iş; tarafların sosyal ve ekonomik durumları gözetilip, nafaka takdir edilirken taraflar arasında mevcut olan denge durumu da dikkate alınarak, TMK'nun 4.maddesinde vurgulan hakkaniyet ilkesi gereğince, nafakanın uygun bir miktarda indirilmesine karar vermek olmalıdır.” (Yarg. 3. HD. T. 18.01.2016, E. 2015/16107, K. 2016/224); Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T.: 19.04.2018).

- 156 “ Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş, hüküm davacı tarafça temyiz edilmiştir. TMK'nun 176/3.maddesine göre; irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın yoksulluğun ortadan kalkması halinde mahkeme kararıyla kaldırılması mümkündür. Yine, tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Somut olayda tarafların boşandıkları, davalı kadının boşanmadan sonra asgari ücret düzeyinde gelir elde ettiği, davalı kocanın ise emekli olup, 700- 750 TL. civarında emekli maaşının olduğu, yeniden evlendiği ve eşine ait evde oturduğu dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Ancak, Yerleşik Yargıtay'ın uygulamalarına göre asgari ücretin yoksulluğu ortadan kaldırmadığı ilke olarak kabul edilmiştir (HGK'nun 1.5.2002 gün 2-397 E-339 K. sayılı kararında olduğu gibi). Bu nedenle davalının geliri yoksulluğu ortadan kaldırmayıp, bu durumun sadece nafaka miktarının tayininde nazara alınacağı hususu gözetilmeksizin davanın tümünden kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir. Mahkemece yapılacak iş, tarafların ... durumları nazara alınarak yoksulluk nafakasında hakkaniyete uygun bir indirim yapılmasıdır. ” (Yarg. 3. HD. T. 02.07.2013, E. 7887, K. 11352), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 19.04.2018); “ Davalı kadın özel bir hastanede 700 TL maaşla temizlik elemanı olarak çalışmaktadır. Aldığı nafaka ile geçinmesi günümüz ekonomik koşullarında mümkün görünmediğine göre, işe girip çalışması zorunluluk arz etmektedir. Aldığı nafaka ile çalışarak elde ettiği asgari ücret miktarı toplamı ise, davalıyı yoksulluktan kurtaracak düzeyde değildir. Zira yoksulluk durumu, günün ekonomik koşulları ile tarafların sosyal ve ekonomik durumları ve yaşam tarzları değerlendirilerek takdir edilmelidir. Yoksulluk nafakası ahlaki ve sosyal düşüncelere dayanır. Mahkemece dava tarihindeki şartlara göre davalının yoksulluğunun zail olmadığı, asgari ücret sınırındaki gelirinin varlığının yoksulluk nafakasının tamamen kaldırılmasına neden olmayıp indirmeye karar verilmesi gerektiği, davacının dava dilekçesindeki kaldırma talebi içinde indirme talebinin de olduğu gözetilerek bir karar verilmesi gerekirken, yanlıgılı değerlendirme sonucu davanın kabulü doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” (3. HD. T. 05.02.2013, E. 2012/23781, K. 2013/1593), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 19.04.2018).

hükmetmiştir¹⁵⁷. Nafaka alacaklısının ailesinin zengin olması da nafakanın kaldırılmasına ilişkin bir sebep oluşturmaz¹⁵⁸.

Yargıtay tarafından nafaka yükümlüsünün ekonomik durumunda meydana gelen kötüleşme ise yoksulluk nafakasının kaldırılmasına değil azaltılmasına ilişkin bir sebep olarak kabul edilmektedir¹⁵⁹. Nafaka yükümlüsünün ekonomik durumunda yaşanan kötüleşme, nafakanın sona ermesine ilişkin bir sebep olarak TMK m. 176/3 hükmünde düzenlenmemiştir. 743 sayılı TMK da ise 4721 sayılı TMK'nın 176. maddesine denk gelen 145. maddesinde borçlunun mali gücünün önemli ölçüde eksilmesi durumu da irat şeklinde nafaka yükümlülüğünün ortadan kalkmasına ilişkin sebeplerden biri olarak düzenlenmekteydi. Ancak bu durum 4721 sayılı TMK'nın 176. maddesine nafakayı sona erdirici bir sebep olarak dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla bu sebep ancak TMK m. 176/4 hükmü uyarınca tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirmesine dayalı olarak nafakanın azaltılması sebebi oluşturabilir. Diğer bir söyleyişle nafaka yükümlüsünün ekonomik durumunun değişmesinin nafaka miktarının uyarlanmasına yol açacağı benimsenmiş, duruma göre nafakanın tümünden kaldırılmasına ise imkân sağlayacağı belirtilmemiştir¹⁶⁰.

Kanaatimizce nafaka yükümlüsünün ekonomik durumunda meydana gelen azalmanın onu yoksulluğa düşürecek seviyede olması halinde de nafakaya son verilmesi gerekir. Diğer bir söyleyişle nafaka alacaklısının mali durumunda bir değişiklik olmasa dahi borçlunun mali gücünde önemli ölçüde azalma olmuşsa borçlunun talep ve ispat

157 Yarg. 2. HD. T. 25.09.1997, E. 7688, K. 9588, ÖZUÇUR, s. 445.

158 "Boşanma olsa bile, yoksulluğa düşen eşin bakımından birinci derecede koca sorumludur. Koca, davalının ailesinin zenginliğinden bahisle yoksulluk nafakasının kaldırılmasını isteyemez." (Yarg. 2. HD. T. 12.02.1998, E. 1250, K. 1438), ŞEREN DEMİREL, s. 44-45 dn.152.

159 "...Somut olayda; davacının kolluk araştırmasına göre emekli polis memuru oluğu, 1.100 TL emekli maaşı aldığı evinin ve aracının olduğu tespit edilmiş; ancak davacının bu tespiti itiraz ederek evinin olmadığını, eşi ile birlikte kirada oturduğu yönünde beyanda bulunduğu; davalının ise, ev hanımı olduğu, üzerine kayıtlı evinin olduğu kızı ile birlikte oturduğu anlaşılmaktadır. Davalının eline geçen gelir miktarı, onu yoksulluk kurtaracak mahiyette değildir. Davacının, emekli olması nedeniyle ekonomik durumundaki kötüleşme ise; nafakanın kaldırılmasına değil, artırılması veya azaltılmasına etki edecek olgulardandır. O halde, mahkemece yapılacak iş; davacının emekli olması nedeniyle aldığı maaş ve malvarlığının tereddüt mahal bırakmayacak şekilde tespit edildikten sonra; tarafların sosyal ve ekonomik durumların gözetilip, nafaka takdir edilirken taraflar arasında mevcut olan denge durumu da dikkate alınarak, şartlar mevcutsa TMK'nın 4. Maddesinde vurgulanan hakkaniyet ilkesi gereğince, nafakanın uygun bir miktarda indirilmesine karar vermek olmalıdır." (Yarg. 3. HD. T. 10.03.2014, E.2013/19127, K. 2014/3680), UYAR / UYAR / UYAR, s. 1953.

160 OKYAR KARAOSMANOĞLU, s. 431.

etmesi koşuluyla yoksulluk nafakasının azaltılması ve hatta tümünden kesilmesine de karar verilebilmelidir¹⁶¹. Borçlunun çalışmayacak derecede hastalanması, iflas etmesi, borcunu ödemede acze düşmesi, yeni çocuklarının olması sonucunda kendi ailesinin geçimini sağlamada güçlük çekmesi, hapse girmesi, zorunlu askerliğe çağırılması gibi sebepler halinde nafakanın tümünden kesilebileceği belirtilmektedir¹⁶². Nafaka yükümlüsü eşin ekonomik durumunun sonradan kötüleşmesi halinde kanunda açıkça öngörülme de kanunun ruhuna uygun bir çözüm yolu olarak hâkimin nafakanın kaldırılmasına karar vermesi gerektiği de ileri sürülmektedir¹⁶³. Anayasa Mahkemesi de bir kararında nafaka borçlusunun kusuru bulunmaksızın yoksulluğa düşmesi durumunda, TMK m.1 uyarınca yoksulluk nafakasının koşulları ve kabul ediliş amacı nazara alınarak, TMK m.176/4 gereğince tümünden kaldırılabilirliğini belirtmiştir¹⁶⁴. Ancak pozitif hukuk bakımından TMK

161 FEYZİOĞLU, s. 400.

162 ATEŞ, s. 566-567.

163 Bu görüş ve ayrıntılı bilgi için bkz. OKYAR KARAOSMANOĞLU, s. 431-432; Nafaka yükümlüsünün ödeme gücünün ortadan kalkması halinde nafakanın mahkeme kararı ile kaldırılacağı hakkında bkz. RUHİ, s. 55.

164 "... Nafaka alacaklısının durumunda meydana gelen değişikliğe bağlı olarak nafakanın hangi hallerde sona ereceği, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 176. maddesinin üçüncü fıkrasında; nafakanın artırılması ya da azaltılması ise, aynı maddenin dördüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır. Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. 176. maddenin gerekçesinde, maddenin 743 sayılı Türk Kanunu Medenis'i'nin 145. maddesini karşıladığı, iradın artırılması veya azaltılmasını gerektiren hâllerin maddede dördüncü fıkrada hâlinde hükme bağlandığı belirtilmiştir. 743 sayılı Türk Kanunu Medenis'i'nin 145. maddesinin son fıkrasında borçlunun mali gücünün önemli ölçüde eksilmesi halinde nafakanın kaldırılmasına karar verilebileceği düzenlenmesine rağmen, itiraza konu olan 176. maddenin dördüncü fıkrasında yoksulluk nafakasının kaldırılmasından açıkça bahsedilmemektedir. Ancak 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 1. maddesinde kanunun, sözüyle ve özüyle deşindiği bütün konularda uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu maddeye göre, hâkim önündeki sorunu yasa hükmünün sözüyle yani yazılış biçimiyle tam olarak çözemiyorsa, bu takdirde yasanın özüne yani o hükmün konuluş amacına bakarak karar verecektir. Bu bakımdan Türk Medenî Kanunu'nun 1. maddesi, hâkime önündeki sorunu adil bir şekilde çözmek için çok önemli bir hareket serbestliği tanımaktadır. Evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğinde olan yoksulluk nafakasının özünde, sosyal ve ahlâki düşünceler yer almaktadır. Nafaka talep edilen eşin kusursuz da olsa nafaka ödemekle yükümlü kılınması, yoksulluk nafakasının tazminat ya da cezadan farklı bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Yoksulluk nafakasının amacı hiçbir zaman nafaka alacaklısını zenginleştirmek değildir. Yoksulluk nafakasıyla, boşanma sonucunda yoksulluk içine düşen eşin asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanması düşünülmüştür. Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka talep eden eşin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olmasının yanı sıra, nafaka talep edilen eşin de nafaka ödeyebilecek ekonomik gücünün bulunması, diğer bir ifadeyle kendi kusurundan kaynaklanmamak koşuluyla yoksul olmaması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında,

m. 176/3 ve m. 176/4 hükümleri karşısında nafaka borçlusunun mali durumunun yoksulluğa düşmesi ölçüsünde kötüleşmesi halinde dahi nafakanın sona ermesi, başka bir deyişle hâkim tarafından nafakanın tümünden kaldırılması mümkün değildir. Üstelik nafaka yükümlüsünün ekonomik gücünün önemli biçimde eksilmesi halinin 743 sayılı kanunda nafakaya son verilmesini sağlayabileceği açıkça belirtilmekteyken 4721 sayılı kanunda buna yer verilmemesi de pozitif hukuk bakımından nafaka yükümlüsünün ekonomik gücünün sonradan kötüleşmesinin nafakayı ortadan kaldırmayacağı biçiminde anlaşılmalıdır. Bununla beraber yoksulluk nafakası boşanma ile birlikte ya da ayrı bir dava ile istendiğinde nafaka talep edilen eşin nafakayı ifa edebilecek durumu olmadığında nafakaya hükmedilememesi karşısında nafakaya hükmedildiği hallerde yükümlünün sonradan ekonomik durumunun kötüleşmesiyle nafakayı ifa edememesinin nafakayı ortadan kaldırmamasının izahını anlamak mümkün değildir. Bu nedenle olması gereken hukuk bakımından nafaka borçlusunun da yoksulluğa düşmesinin nafakanın mahkeme kararıyla sona ermesine yol açan sebeplerden bir tanesi olarak kanunda açıkça düzenlenmesinin gerektiği kanaatindeyiz.

Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkmasına dayalı nafakanın kaldırılması davasında bu olgunun ispatlanması halinde hâkim, nafakanın kaldırılmasına karar vermek durumundadır. Bunun yerine yoksulluktan kurtulan nafaka alacaklısının gelecekte tekrar yoksulluğa düşebileceği gerekçesiyle nafakanın indirilmesine karar veremez¹⁶⁵.

yoksulluk nafakasının sosyal ve ahlâki düşüncelere dayanması özelliği, sadece nafaka talep eden tarafa nafaka verilmesinde değil, aynı zamanda nafaka talep edilen tarafın nafaka ödeyebilecek ekonomik gücünün bulunması koşulunda da kendisini göstermektedir. Bu nedenle, nafaka borçlusunun kendi kusuru bulunmaksızın yoksulluğa düşmesi halinde, hâkim Yasa metninde açıkça belirtilmese dahi Türk Medenî Kanunu'nun 1. maddesine göre yoksulluk nafakasının koşulları ve kabul ediliş amacını göz önünde bulundurarak, nafakanın 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 176. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince tamamen kaldırılmasına da karar verebilecektir." (AYM. T. 25.06.2009, E. 2005/56, K. 2009/94), RG. 26.11.2009, Sayı. 27418 (Mükerrer).

165 " Somut olayda, davalı kadına yoksulluk nafakasının bağlanmasından sonra davalının çalışmaya başladığı, dosyada mevcut maaş bordrosuna göre de Nisan 2010 tarihi itibarıyla de 1116 TL. maaş aldığı, 2009 yılında davalıya çalıştığı yer tarafından maaş ve ikramiyelerine karşılık olmak üzere 35.366 TL. toplu ödeme yapıldığı anlaşılmıştır. Her ne kadar, davalının şu an itibarıyla gelir durumu, ülke şartlarına göre onu yoksulluktan kurtaracak düzeyde ise de, yoksulluk nafakasının tamamen ortadan kaldırılması durumunda, davalı kadının Medeni Kanun hükümlerine göre, ileride bir daha yoksulluk nafakası talebinde bulunamayacağı ve dava açamayacağı gibi bir durum ortaya çıkar ki, bu durum ise hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmayacağı gibi, kadın yönünden de mağduriyete yol açabilecektir. Öyle ise mahkemece, yukarıdaki ilke ve esaslar gözetilerek ve "çoğun içinde az da bulunur" kuralı gereğince, nafakanın tamamen kaldırılması yerine, davacının da ekonomik durumunu gözetilerek

3. Haysiyetsiz Hayat Sürme

Yoksulluk nafakasının fiilen evli gibi yaşanması ve haysiyetsiz hayat sürme hallerinde ortadan kalkması 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 145. maddesinde 3444 sayılı kanunla yapılan değişiklikle

yoksulluk nafakasının indirilmesi şeklinde bir karar verilmesi gerekirken, yanılığın değerlendirme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir. Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu sebeplerle yerinde olduğundan kabulüyle hükmün bozulması...") gerekçesiyle bozularak, dosya yerine geri çevrilmeye, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Hukuk Genel Kurulu'na incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği düşünüldü: Karar: Dava, davalı eş lehine boşanma kararıyla bağlanan yoksulluk nafakasının kaldırılması istemine ilişkindir. Mahkemece, davalının aldığı gelirin davalıyı yoksulluktan kurtarmaya yeterli olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş; hükmün davalı tarafından temyizi üzerine karar Özel Dairece yukarıda açıklanan gerekçelerle bozulmuştur. Mahkemece önceki kararda direnilmiş; hükmü davalı vekili temyiz etmiştir. Dosya içeriği ve toplanan delillerden: Eskişehir 1. Aile Mahkemesi'nin 1.12.2004 Tarih, 325-1447 Sayılı ilamıyla tarafların boşandıkları, 26.12.2006 tarihinde de davalıya bağlanan nafaka miktarının 340 TL'ye çıkartıldığı, davalının Dedeman Otelinde çalıştığı ve Nisan ayı 2010 bordrosuna göre net 1.115, 50 TL maaş aldığı anlaşılmaktadır. Yerel Mahkemeyle Özel Daire arasında, davalının gelirinin yoksulluktan kurtaracak düzeyde olduğu konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; gelirinin onu yoksulluktan kurtaracak düzeyde olduğu anlaşılın davalının yoksulluk nafakasının kaldırılması mı, yoksa miktarının mı azaltılması gerektiği noktasında toplanmaktadır. Bilindiği üzere 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175 inci maddesine göre, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Aynı Kanunun 176 ncı maddesinde de; irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafakanın, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkacağı düzenlenmiştir. Öte yandan alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde de mahkeme kararıyla kaldırılacağı belirtilmiştir. Madde metinlerinden de anlaşılacağı üzere yoksulluk nafakasına hükmedilmesi için, "boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olma" esaslı unsurlardan olup, alacaklının yoksulluğunun ortadan kalkması halinde ise mahkeme kararıyla nafaka sona erdirilebilecektir. Somut olayda davalının yoksulluktan kurtulduğu konusunda yerel mahkemeyle özel daire arasında uyuşmazlık olmadığına göre, nafakanın bağlanmasına esas olan gerekçe ortadan kalkmış bulunmaktadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 176 ncı maddesi uyarınca nafakaya hükmedilirken, muhtemel bir zarardan dolayı şarta bağlı hüküm kurulması olanağı bulunmadığından, davalının yoksulluğunun kalktığı kabul edilmesine karşın, nafakanın tamamen ortadan kaldırılması halinde ilerde bir daha yoksulluk nafakası talebinde bulunulamayacağı ve dava açılmayacağı endişesi ile, nafakanın kaldırılması yerine miktarının indirilmesi de olanaklı değildir. Önemle belirtmelidir ki, nasıl boşanma sırasında yoksulluk nafakasına hükmedilme koşulları olmamakla beraber sonradan bu koşulların ortaya çıkması halinde, yoksulluk nafakasına hükmedilemeyecekse, başlangıçta nafaka hükmedilmesi için gerekli koşullar varken, sonradan bu koşulların ortadan kalkması halinde de nafaka kaldırılabilir. Örneğin, nafaka bağlanan kadın yeniden evlendiğinde, ilerde boşanabilir düşüncesiyle nafakanın kaldırılmaması yoluna gidilemeyeceği gibi, yoksulluk nafakası bağlanmasına rağmen yoksulluktan kurtulan eş de gelecekteki durumlar düşünülerek, ilerde tekrar yoksulluğa düşebilir düşüncesiyle nafaka miktarının kaldırılması yerine, indirilmesi yoluna gidilebilecektir. O halde, Yerel Mahkemenin direnme kararı açıklanan sebeplerle usul ve yasaya uygun olup, onanmalıdır." (Yarg. HGK. T. 21.09.2011, E. 3-514, K. 542), Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, (E.T.: 20.04.2018).

kabul edilmiştir. Bu sona erme hali 4721 sayılı TMK m.176/3 hükmünde de varlığını devam ettirmiştir. Haysiyetsiz hayat sürme sebebiyle yoksulluk nafakasına son verilmesi ancak mahkeme kararına dayalı olarak mümkündür.

Haysiyetsiz hayat sürme halinde daha ziyade nafaka alacaklısının kusurlu bulunduğu belirtilmektedir¹⁶⁶. Nafaka alacaklısının haysiyetsiz hayat sürmesinin yoksulluk nafakasının sona ermesine yol açan bir sebep olarak kanunda yer almasının aile hukuku mantığına uygun olduğu ve böylece nafakaya hükmedilmesindeki ahlaki yaklaşımın himaye edildiği belirtilmektedir¹⁶⁷. Gerçekten de yoksulluk nafakasının altında yatan temel düşünce boşanmaya yol açan olaylarda kusursuz ya da daha az kusurlu olan eşin aile (evlilik) hayatı bittikten sonra da eşinden mali yönden destek göyerek eşler arasındaki yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğünü boşanmadan sonra da bir ölçüde de olsa sürdürmektir. Ancak boşanmanın ardından haysiyetsiz bir hayat süren kimsenin, nafaka yükümlüsü eski eşinden destek görmeyi sürdürmesi beklenemez / beklenmemelidir¹⁶⁸. Böylece nafaka alacaklısının yoksulluğunun giderilmesi amacıyla elde ettiği meblağı haysiyetsiz yaşama özgülemesinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir¹⁶⁹. Ayrıca haysiyetsiz hayat sürmeye dayalı olarak nafakaya ancak mahkeme kararıyla son verilmesinin nafaka borçlusunun nafaka yükümlülüğünden kurtulmak amacıyla nafaka alacaklısı hakkında daima gerçek dışı iddialar ortaya atabilme olasılığı karşısında isabetli olduğu belirtilmektedir¹⁷⁰.

Aynı zamanda nispi, kusura dayalı ve özel bir boşanma nedeni olarak da düzenlenen haysiyetsiz hayat sürme toplumun değer yargılarına göre değişen bir özellik arz etmektedir¹⁷¹. Bu nedenle haysiyetsiz hayat sürmenin kesin bir tanımının ve çerçevesinin ortaya konulması mümkün olmayıp somut olayda nafaka alacaklısı tarafından sürdürülen hayatın haysiyetsiz olup olmadığını hâkim takdir etmelidir. Ancak genel olarak haysiyetsiz hayat sürme; toplumun değerleri ile ahlak, şeref ve namus anlayışına aykırı yaşam tarzının benimsenmesi ve bu yaşam tarzının devamlılık arz edecek şekilde sürdürülmesi olarak

166 UZUN, s. 78.

167 ARBEK, s. 150.

168 UZUN, s. 80.

169 DEDE, s. 564.

170 ARBEK, s. 150-151; UZUN, s. 80.

171 Yarg. HGK. T. 05.10.1984, E. 2-814, K. 791, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 20.04.2018).

ifade edilebilir¹⁷². Nafaka alacaklısının sürekli içki içmesi, olay çıkarması, yüz kızartıcı suçlar işlemesi, kumar oynaması, erkeğin anormal cinsel saplantıları olması¹⁷³, ırza yönelik suçlar işlemesi, randevu evi işletmesi¹⁷⁴, kadın ticareti yapması, hayat kadını olarak çalışması, uyuşturucu ticareti yapması¹⁷⁵ vb. böyle bir yaşam tarzına örnek olarak verilmektedir¹⁷⁶.

Nafaka alacaklısının yoksulluk nafakası aldığı dönemde cinsiyet değiştirmesi ise haysiyetsiz bir yaşam sürme olarak değerlendirilemez. Zira cinsiyet değişikliği kişilik hakkının kullanımının bir görünümü olup TMK m.40 hükmü incelendiğinde daha evvel evlenmiş olmanın cinsiyet değişikliğine engel teşkil etmediği görüldüğünden nafaka alacaklısının cinsiyet değiştirme olgusu tek başına nafakanın sona ermesini sağlayan bir sebep olarak görülmemelidir¹⁷⁷. Daha evvel de belirttiğimiz üzere nafaka alacaklısının aynı cinsten bir kimseyle fiilen evli gibi birlikte yaşaması ya da aralarında evlenme engeli bulunan bir kimseyle fiilen evli gibi beraber yaşaması haysiyetsiz yaşam sürme olarak nafakanın kaldırılmasını sağlamalıdır.

Haysiyet hayat sürmenin az çok süreklilik arz eden bir hayat tarzı olması gerekmektedir¹⁷⁸. Diğer bir söyleyişle bu hayat tarzı belirli bir

172 "... Haysiyetsiz hayatın varlığından söz edilebilmesi için; yaşanılan toplumun değer yargılarına ters düşen namus, şeref ve haysiyet gibi kavramlarla bağdaşmayan bir hayat biçimini benimsemek ve devamlılık arz edecek şekilde yaşamış olmak gerekir. Öğretide haysiyetsiz hayata örnek olarak ve "genel ev çalıştırmak, muhabbet tellallığı yapmak, ayyaşlık, kumarbazlık, esrarkeşlik, doğal olmayan cinsel ilişki, evli bir kadının bir başkasıyla aşk hayatı yaşaması vs. gibi" gösterilmektedir. Bu itibarla haysiyetsizce hayatın bir unsuru toplumun değer yargılarıyla bağdaşmayan, toplumca hoş görülmemen ve ayıplanan davranış, diğer unsur ise bu davranışların devamlılık arz etmesi, bu şekilde davranışın bir hayat biçimi olarak benimsenmiş olmasıdır." (Yarg. 2. HD. T. 05.10.1992, E. 8579, K. 9036), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Bankası, (E.T.: 20.04.2018).

173 ÖZUĞUR, s. 303.

174 TOPKAYA, s. 66.

175 ÖZTAN, Aile, s. 854; ŞEREN DEMİREL, s. 45.

176 İlgili kanun ve tüzükteki ceza ve idari yaptırımlar bir yana bırakıldığında nafaka alacaklısının genel ev işletmesi ile hayat kadını (seks işçisi) olarak çalışması hallerinin çalışma ve kazanç ilişkisi değerlendirildiğinde haysiyetsiz yaşam sürme sebebiyle değil yoksulluğun ortadan kalkmasına dayalı olarak nafakanın kaldırılması sebebi oluşturduğu ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre hayat kadınlığı (seks işçiliği) ile genelev işletmeciliğinin esaslarının 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nde düzenlendiğinden dolayı bunlar hukuka uygun çalışma alanlarıdır. Bu görüş ve ayrıntılı bilgi için bkz. DEDE, s. 566-567; Biz bu görüşün aksini savunmaktayız. Zira haysiyetsiz yaşam sürme, toplum değerleri ve ahlak kurallarına ağır aykırılık teşkil eden sürekli nitelikteki davranışlarda bulunulması anlamına gelmekte olup, bu davranışların kanuna uygun ya da aykırı olması önem taşımaz. Dolayısıyla kanuna uygun olarak genel ev işletilmesi ya da hayat kadını olarak çalışılması da haysiyetsiz yaşam sürme olarak kabul edilmelidir. Bu yönde bkz. ERDEM, s. 108-109.

177 DEDE, s. 567.

178 KILIÇOĞLU, s. 139; OKYAR KARAOŞMANOĞLU, s. 431.

süre devam etmiş olmalıdır¹⁷⁹. Dolayısıyla bir defaya özgü haysiyetsiz bir davranış yoksulluk nafakasının kaldırılmasına sebep olmaz. Ayrıca haysiyetsiz yaşam tarzının nafaka borçlusu eş için haysiyet kırıcı olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir¹⁸⁰. Yoksulluk nafakasının haysiyetsiz yaşam sürmeye dayalı olarak sona ermesi için bu yaşam tarzının nafakaya hükmedildikten sonra gerçekleşmesi gerekir¹⁸¹. Haysiyetsiz bir hayat yaşandığının somut olaylara dayalı güçlü delillerle desteklenmesi zorunluluk arz etmektedir¹⁸². Nafaka alacaklısının haysiyetsiz bir hayat sürdüğü her türlü delille kanıtlanabilmekte olup davada bunun ispatı halinde hâkim nafakanın dava tarihinden itibaren kaldırılmasına karar verir.

SONUÇ

Ahlaki ve sosyal düşüncelerle kabul edilen yoksulluk nafakası, boşanmaya yol açan olaylarda kusursuz ya da diğer eşe nazaran daha az kusurlu olan kimsenin boşanma yüzünden düşebileceği yoksulluğun ortadan kaldırılmasına hizmet eder. Süreli ya da süresiz biçimde hükmedilebilen nafaka ile evlilik birliğinde eşler arasında var olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğü ekonomik anlamda boşanmadan sonra da devam eder nitelikte görünmektedir. Yoksulluk nafakasına süresiz biçimde hükmedilmesi nafakanın sona erme hallerinin önemini oldukça arttırmaktadır.

TMK m. 176/1 uyarınca hâkim, yoksulluk nafakasının toptan ya da irat biçiminde ödenmesine karar verebilir. Yoksulluk nafakasının

179 ÖZTAN, Aile, s. 854; DEMİR, s. 103.

180 ÖZTAN, Aile, s. 854; UZUN, s. 79.

181 DEDE, s. 567.

182 "... TMK. nun 176/3 maddesi gereğince <...irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararı ile kaldırılır> hususu düzenlenmiştir. Yargılama sırasında dinlenen davacı tanıkları <davalının gayrimeşru bir yaşam sürdüğüne ilişkin mahallerede dedikodu yapıldığını, değişik erkekler ile kafelerde, piknik yerlerinde gezdiğini> ifade etmişlerdir. HUMK. nun 240. maddesi gereğince tanık delili takdirde bir delildir. Bu nedenle hakim, tanıkların ifadeleri ile bağlı değildir. Tanığın doğru söylemediğini başka delil ve belirtiler ile anlarsa, tanık ifadelerinin aksi yönde de karar verebilir. MK.mad.6 gereğince <Herkes iddiasını ispat etmekle mükelleftir> Davacı, davalının gayrimeşru yaşam sürdüğünü iddia ettiğine göre, bu hususu delilleri ile kesin bir şekilde ispat etmelidir. Davacı tanıklarının müşahhas bir olaya dayanmayan soyut beyanlarının, savunma tanıklarının davacının aksini ispat eden beyanlarına tercih edilmesinde bir isabet bulunmamış, takdirde hataya düşülmüştür. O halde mahkemece, davacının iddiasını ispat edemediği gerekçesi ile davanın reddine karar verilmesi gerekirken, soyut tanık beyanlarına dayanarak davanın kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir." (Yarg. 3. HD. T. 13.09.2004, E. 10124, K. 8558), Sinerji Mevzuat ve İċtihat Bankası, (E.T.: 20.04.2018).

sona erme hallerini düzenleyen TMK m. 176/3 yalnızca irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasında uygulama alanına sahiptir. Zira yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verilen hallerde nafakanın tek seferde ifa edilmesiyle beraber tarafların durumunda sonradan ortaya çıkabilecek değişiklikler yoksulluk nafakasına etki göstermemektedir. Yoksulluk nafakasına süresiz hükmedildiği hallerin yanı sıra süreli olarak hükmedildiği hallerde de TMK m. 176/3 hükmü uygulama alanı bulmaktadır.

Yoksulluk nafakası belirli durumlarda kendiliğinden ya da mahkeme kararı ile sona erebilmektedir. Bu anlamda yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verilen hallerde bu nafakanın sona ermesi mümkün olmayacaktır. Diğer deyişle yoksulluk nafakasının ortadan kalkmasına ilişkin sebepler ancak irat şeklinde ödenmesine karar verildiği hallerde karşımızda çıkmaktadır. Sona erme sebeplerinin uygulanmasında nafakaya hâkimin karar vermesi ya da hâkimin onaylaması şartıyla tarafların anlaşmayla karar vermesi bir farklılık oluşturmaz.

TMK m.176/3 uyarınca; irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakası; alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.

TMK m. 176/3 hükmüne göre; yoksulluk nafakasının sona erme halleri kendiliğinden ve mahkeme kararına dayalı sona erme olarak ikiye ayrılır. Kendiliğinden sona erme hallerinde nafaka mahkeme kararına gerek olmaksızın kanunda belirtilen olgunun gerçekleşme anında ortadan kalkarken, mahkeme kararına dayalı sona erme hallerinde yoksulluk nafakası nafaka yükümlüsünün talebi üzerine hâkimin hükmü ile ortadan kalkmaktadır. Mahkeme kararına dayalı sona erme hallerinde mahkemenin hükmü yenilik doğurucu iken kendiliğinden sona erme hallerinde mahkemenin hükmü nafakanın ortadan kalktığına saptanmasına ilişkin olduğundan tespit hükmü niteliğini haizdir. Mahkeme kararına dayalı olarak yoksulluk nafakası sona erdiğinde nafaka dava tarihinden itibaren ortadan kalkmakta olup nafaka yükümlüsü dava sırasında ödediği nafakayı faiziyle beraber sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre alacaklıdan talep edebilir.

Yoksulluk nafakasının kendiliğinden sona erme halleri, taraflardan birinin ölümü ile nafaka alacaklısının evlenmesidir. Taraflardan birinin ölümü hâlinde nafaka ölüm tarihinden itibaren kendiliğinden

ortadan kalkar. Nafaka alacaklısının ya da borçlusunun ölümü fark yaratmaz. Gaiplik ve ölüm karinesi de aynı sonucu doğurur. Ancak nafaka alacaklısının ölümüne kadar işlemiş olan fakat ödenmemiş nafaka alacakları nafaka alacaklısının mirasçıları tarafından istenebilir ve bu meblağ borçlu tarafından ödenmelidir. Benzer şekilde nafaka borçlusunun ölümü halinde de ölüm anına kadar işlemiş nafaka alacaklı tarafından istenebilir ve bu meblağ borçlunun mirasçıları tarafından ödenmelidir. Nafaka alacaklısının evlenmesi halinde de nafaka evlilik tarihinden itibaren kendiliğinden ortadan kalkar. Nafaka borçlusunun evlenmesi ise nafakanın sona ermesini sağlamaz, ancak nafakada indirim yapılmasına neden olabilir.

Yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile sona erme halleri, alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesidir. Fiilen evli gibi yaşama; hukuken evlenebilecek olan kimselerin nafaka alacaklısının nafakadan mahrum kalmaması için resmi evlilik yapmak yerine evlenmeksizin birlikte yaşama yolunu tercih etmeleridir. Resmi nikâh yapılmaksızın evli gibi beraber olunan haller bu kapsamdadır. Yoksulluğun ortadan kalkması ise nafaka alacaklısının kendisini geçindirmeye yetecek miktarda gelir düzeyine kavuşmuş olmasıdır. Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalktığının kabul edilebilmesi içinse asgari ücret düzeyinin üzerinde gelirin bulunması ve bu gelirin devamlılık arz etmesi gerekmektedir. Gelirin kaynağı ise önem taşımaz. Yargıtay tarafından nafaka yükümlüsünün ekonomik durumunda meydana gelen kötüleşme ise yoksulluk nafakasının kaldırılmasına değil azaltılmasına ilişkin bir sebep olarak kabul edilmektedir. TMK m. 176/3 ve m.176/4 hükümlerinden de aynı sonuca ulaşılmaktadır. Ancak nafaka borçlusunun yoksulluğa düşmesinin de nafakayı sonlandıran bir sebep olarak kanuna eklenmesi isabetli olur. Nafakanın mahkeme kararıyla sonlanmasına ilişkin son sebep olan haysiyetsiz hayat sürme ise nafaka alacaklısının toplumun değerleri ile ahlak, şeref ve namus anlayışına aykırı yaşam tarzını benimsemesi ve bu yaşam tarzını devamlılık arz edecek şekilde sürdürmesidir. Hâkim tüm bu sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğini somut olayda takdir edecektir.

KAYNAKLAR

AKINTÜRK, Turgut, **“Boşanmanın Hukuki Sonuçları”**, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı 1925-1975 Cilt: II Boşanma Hukuku Haftası, Sevinç Matbaası, Ankara 1977, ss. 175-204.

AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, **Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku**, Yenilenmiş 19. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2016.

ARAS, Bahattin, **Boşanma Davalarında Yargılama Usulü ve Aile Mahkemeleri, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı**, Adalet Yayınevi, Ankara 2011.

ARBEK, Ömer, **“Boşanmanın Mali Sonuçları”**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 54, Sayı. 1, Yıl. 2004, ss. 115-163.

ARKAN SERİM, Azra, **“Yoksulluk Nafakası”**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt. 65, Sayı. 1, Yıl. 2007, ss. 285-302.

ATEŞ, Mustafa, **“Medeni Kanunda Yapılan Son Değişiklikler Işığında Yoksulluk Nafakası (II), Yargıtay Dergisi**, Cilt. 24, Sayı. 4, Yıl. 1998, s. 559-574.

BAŞPINAR, Murat, **“Boşanmanın Mali Sonuçları ve Özellikle Maddi ve Manevi Tazminat”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008.

BOZOVALI, Haluk, **Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları**, Kazancı Hukuk Yayınları, 1990.

CEYLAN, Ebru, **Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006.

ÇİTAK, Burçak, **“Yoksulluk Nafakası”**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt. 74, Sayı. 1, Yıl. 2016, s. 241-257.

DEDE, İsmail, **“Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi”**, Prof. Dr. İlhan Ulusan’a Armağan Cilt I, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt. 15, Sayı. 2, Yıl. 2016 (Özel Sayı), ss. 557-575.

DEMİR, Mecit, **Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.

DOĞAN, İzzet, **“Türk Medeni Kanununun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası”**, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt. 35, Sayı. 1, Yıl. 2015, ss. 59-95.

DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 13. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018.

ERDEM, Mehmet, **Aile Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.

FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin, **Aile Hukuku**, (Baskıyı Hazırlayanlar: H. Cumhuri Özakman ve M. Enis Sarıal), Yeniden Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1986.

GENÇCAN, Ömer Uğur, **6100 sayılı HMK Hükümlerine Göre Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.

HAMZAÇEBİ, Mehmet, Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Aynalık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 10, Sayı. 3-4, Yıl. 2002, ss. 23-

HATEMİ, Hüseyin / KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu, **Aile Hukuku**, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.

KAÇAK, Nazif, **Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat İle Yoksulluk Nafakası**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.

KALELİ, Şakir, "Nafaka ve Nafaka Davaları", **Yargıtay Dergisi**, Cilt. 4, Sayı. 1-2, Yıl. 1978, ss. 115-131.

KESKİN, Alper, Boşanma Davaları Cilt I, **Seçkin Yayıncılık**, Ankara 2017.

KILIÇOĞLU, Ahmet M., **Aile Hukuku**, Genişletilmiş 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2017.

KÖSEOĞLU, Bilal / KOCAAĞA, Köksal, **Aile Hukuku ve Uygulaması**, 2. Bası, Ekin Yayınevi, Bursa 2011.

OĞUZMAN, Kemal / DURAL, Mustafa, **Aile Hukuku**, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001.

OĞUZOĞLU, H. Cahit, **Medeni Hukuku II Aile Hukuku**, 2. Basım, Ankara 1949.

OKYAR KARAOSMANOĞLU, Dila, "Yargıtay Kararları Işığında Yoksulluk Nafakası Ödeme Yükümlülüğünün Şartları ve Ortadan Kalkması", Prof. Dr. İlhan Uluşan'a Armağan Cilt II, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt. 15, Sayı. 2, Yıl. 2016 (Özel Sayı), ss. 421-434.

ÖZTAN, Bilge, **Aile Hukuku**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, (Aile).

ÖZTAN, Bilge, "Batıl Evlenmelerde Eşlerin Durumu", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 26, Sayı. 1, Yıl. 1969, ss. 193-215.

ÖZUĞUR, Ali İhsan, **Nafaka Hukuku**, 4. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2007.

RUHİ, Ahmet Cemal, **Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010.

SAYMEN, Ferit H. / ELBİR, Halid K., **Türk Medeni Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul 1960.

ŞEREN DEMİREL, Esra, “**Yoksulluk Nafakası**”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi, **Türk Aile Hukuku**, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1990.

TOPKAYA, Şahin, “**Yoksulluk ve İştirak Nafakası**”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017.

TOSUN, Yalçın, “Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının ve Doğurduğu Hukuki Sorunların İncelenmesi”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 10, Sayı. 129-130, Y. 2015, ss. 53-77.

UYAR, Talih / UYAR, Alper / UYAR, Cüneyt, **Türk Medeni Kanunu (Bibliyografyalı-Gerekçeli-İçtihatlı) Aile Hukuku (MK. 175-202) Cilt II**, Bilge Yayınevi, Ankara 2016.

UZUN, Mine, **Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, **Türk Medeni Hukuku Cilt II Aile Hukuku Cüz 1, 4. Bası**, Sermet Matbaası, İstanbul 1960.

YALÇINKAYA, Namık / KALELİ, Şakir, **Boşanma Hukuku Cilt II**, Ankara 1988.

YILDIRIM, Abdulkerim, “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu”, **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt. 14, Sayı. 157, Yıl. 2016, ss. 59-88.

YILMAZ, Ejder, **(Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü**, Yenilenmiş 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.

ZEVKLİLER, Aydın / ACABEY, M. Beşir / GÖKYAYLA, K. Emre, **Medeni Hukuk**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999.

